

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2016/17:457

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:457 Natura 2000 på norra Gotland
av Jesper Skalberg Karlsson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 30 maj 2017.

Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av fortsatt beredande av ärendet.

Stockholm den 4 maj 2017

Miljö- och energidepartementet

Karolina Skog (MP)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2016/17:480

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:480 Migrationsverkets anvisningar
av Gunilla Nordgren (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 maj 2017.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 2 maj 2017

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2016/17:102 till finansutskottet

Prot. 2016/17:106
5 maj

Motioner
2016/17:3725 till finansutskottet
2016/17:3722, 3726–3728 och 3730 till finansutskottet
2016/17:3732 och 3733 till skatteutskottet
2016/17:3731 till socialförsäkringsutskottet

Svar på
interpellationer

§ 3 Svar på interpellation 2016/17:460 om hjälp och stöd till civila veteraner

Anf. 1 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Allan Widman har frågat försvarsminister Peter Hultqvist när ministern och regeringen kommer att, i enlighet med riksdagens tillkännagivande, vidta åtgärder för att sjukvårds-, räddnings- och polispersonal med flera får lagfästa rättigheter motsvarande det som gäller för militära veteraner. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Förslaget att vidga begreppet veteran till att omfatta civil personal som på statens uppdrag genomför utlandstjänstgöring och därmed vidga omfattningen av vem som kan göra anspråk på att omfattas av stöd och omhändertagande har bemötts av kritik från flera berörda myndigheter. Som regeringen tidigare har redovisat i budgetpropositionen för 2017 och i den årliga redovisningen för regeringens åtgärder med anledning av överlämnade riksdagsskrivelser, skrivelse 2016/17:75, gör regeringen bedömningen att det i nuläget inte finns skäl att utvidga begreppet veteran på det sätt som föreslås i Veteranutredningen.

Jag följer frågan men ser inte behov att i nuläget vidta ytterligare åtgärder.

Anf. 2 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Det har de senaste åren ändå blivit mer allmänt bekant i vårt land vilka umbäranden som militär personal på internationella insatser måste utstå. Man kan nog till och med hävda att veteraner och militära veteraner har blivit ett begrepp också i vår samhällsdebatt. Men det talas väsentligt mindre om civil personal som också tjänstgör i internationella insatser – personal som utstår samma slitage och samma fysiska och psykiska risker som den militära personalen.

Jag erinrar mig ett samtal för några år sedan med ett antal sjuksköterskor som under lång tid hade vårdat ebolasjuka patienter i Liberia. Det blev efter det samtalet helt tydligt för mig att jag lika gärna hade kunnat lyssna till en soldat som hade tillbringat tid i Afghanistan.

Vi minns alla det fruktansvärda öde som drabbade Zaida Catalán i Kongo. Vi minns den FN-anställda Joakim Dungal i Mazar-i-Sharif 2011, som också föll offer för ett attentat. De fick betala det yttersta priset inom ramen för sin internationella tjänstgöring.

Herr talman! Det handlar inte om att, som inrikesministern säger, vidga veteranbegreppet. Varken i lagen om militär personal i internationella insatser eller i Veteranutredningens förslag om en lag för civila tjänstgörande nämns över huvud taget ordet ”veteran”. Det handlar om att militär och civil personal som befinner sig i liknande arbetsmiljö också ska känna att

de har samma rättigheter, rätt till samma stöd och rätt till erkännande och hjälp i sin tjänstgöring.

Nu säger inrikesministern att myndigheter har framfört kritik mot Veteranutredningens förslag. Jag vill framhålla att i utredningen ingick sakkunniga från Socialdepartementet, Utbildningsdepartementet och Justitiedepartementet. Det fanns inte i utredningen några som helst avvikande meningar.

Även om det hade funnits en skarp kritik mot att likställa arbetsvillkoren för militära och civila tjänstgörande internationellt är det ändå ett faktum att den här riksdagen har gjort ett tillkännagivande, som regeringen, enligt min mening, har att följa. Inrikesministern hänvisar till skrivelse 75, där han menar att regeringen påpekat att man anser att det inte finns skäl att vidta några ytterligare åtgärder. Jag vill då avslutningsvis erinra inrikesministern om att ett enigt försvarskott så sent som för två veckor sedan i sitt yttrande till konstitutionsutskottet över skrivelse 75 framhöll att regeringen ännu inte har levererat när det gäller stödet till de civila veteranerna.

Jag hoppas, herr talman, att regeringen och inrikesministern kommer att ompröva sitt ställningstagande.

Anf. 3 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Låt det först och främst inte råda några som helst tvivel om vår uppbackning av de svenskar som gör storartade insatser utomlands, oavsett om de gör det i militär eller civil form, liksom av dem som gör stora insatser i den civila sektorn. Något av de exempel som Allan Widman själv tog gällde ju svensk personal utomlands som inte omfattas av något anställningsavtal i statlig tjänst, och därmed omfattas de heller inte av det tillkännagivande som Allan Widman talar om.

Sedan blir det lite konstigt när Allan Widman försöker fjärma sig från begreppet veteraner. Det är ju veteraner som hans interpellation handlar om. Rubriken talar just om "civila veteraner". Det är detta som blir kärnpunkten: Är det rimligt att ha samma sak som det militära veteranbegreppet för alla andra som gör internationell tjänstgöring? Många remissinstanser har kommit fram till att svaret på den frågan är nej. Det är bättre att de får skydd, uppbackning och ersättningar som utgår från de arbetsuppgifter de har utfört och inte utifrån det militära veteranbegreppet. Om alla från biståndsarbetare till tältuppslagare ska omfattas av veteranbegreppet finns det också en risk för att man därmed urvattnar veteranbegreppet. Jag är inte säker på att vare sig jag själv eller Allan Widman tycker att det vore en bra väg att gå.

Anf. 4 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Nu säger inrikesministern att det inte råder något tvivel om att vi backar upp våra veteraner. Jag har följt veteranfrågan i den här kammaren under tio års tid. Jag kan konstatera att varenda gång vi har kommit till votering – med ett undantag – har Socialdemokraterna röstat nej till alla förslag om veteranpolitik. I förrgår gick det dock med Socialdemokraternas stöd igenom ett förslag om att den 29 maj ska bli allmän flaggdag. Det är den enda gång då Socialdemokraterna, dock efter återremiss till konstitutionsutskottet, har sagt ja till en åtgärd som stärker erkännandet av våra veteraner.

Enligt min uppfattning råder det fortfarande visst tvivel om den kraft och det engagemang som Socialdemokraterna och regeringen känner för de här frågorna.

Jag vill också upprepa att det lagförslag som Veteranutredningen har lagt fram inte innehåller begreppet veteran över huvud taget, lika lite som den motsvarande militära lagen, som trädde i kraft 2011. Min interpellation handlar inte om veteranbegreppet. Den handlar om huruvida regeringen är beredd att vidta åtgärder för att se till att samma rättigheter och samma rätt till hjälp och stöd ska finnas för civila veteraner som för militära veteraner. Så här långt har jag förstått att inrikesministern inte alls är beredd till detta.

Inrikesministern har dock en poäng i att om alltför många omfattas av veteranbegreppet kommer det att inflateras och bli mindre värt. På ett principiellt plan delar jag den synpunkten. Det var därför som Veteranutredningen var extremt noga med att avgränsa vilka civila tjänstemän i internationell tjänst som skulle omfattas av rätten till hjälp och stöd.

Om inrikesministern hade tagit del av lagförslaget hade han sett att det handlar om situationer och insatser där förhållandena motsvarar dem som gäller för militära operationer utomlands. Utredningen var väl medveten om problematiken och gjorde en avgränsning för att just de mest utsatta och de mest sårbara skulle omhändertas.

Anf. 5 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Det blir lätt rörigt i denna diskussion och debatt. Allan Widman säger att det inte handlar om veteraner men ställer en interpellation som heter: Hjälp och stöd till civila veteraner. Det är väl ändå rimligt att tänka sig att rubriken på Allan Widmans interpellation kan ge ett visst stöd och en viss vägledning till vad interpellationen handlar om.

Han säger att det är väldigt väl avgränsat i utredningen vilka som omfattas men lämnar sedan exempel på att han menar att det borde omfattas personer som då inte skulle omfattas av utredningens förslag eller ens av ett statligt myndighetsansvar.

Han angriper Socialdemokraternas veteranpolitik. Det står väl alla fritt att göra partipolitik av vilken fråga de vill. Jag låter det vara upp till dem som lyssnar på denna debatt att avgöra om veteranpolitiken var mer framgångsrik under de åtta år som Allan Widman var ansvarig och Allan Widmans parti satt i regeringsställning än vad den har varit under de två och ett halvt år som vi har haft en rödgrön regering.

Jag är i alla fall glad över att vi nu har fått en flaggdag.

Anf. 6 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Det är bra att inrikesministern delar min uppskattning av riksdagens beslut om en allmän flaggdag den 29 maj. Det faktum att Socialdemokraterna yrkade på återremiss till konstitutionsutskottet blev dock en onödig omgång som, tror jag, strör visst tvivel över den inställning man har när det kommer till veteraner.

Jag är nog den sista, herr talman, att vilja partipolitiserat veteranpolitiken. Jag hade ingenting hellre önskat än att Socialdemokraterna tillsammans med andra partier i riksdagen hade stått upp för stöd och erkännande till de män och kvinnor som sätter sin egen säkerhet på spel för andras. Men jag måste ändå konstatera, herr talman, att vid varje omröstning som

har varit har Socialdemokraterna sagt nej, med flaggdagen som enda undantag.

Inrikesministern försöker skicka ut dimridåer kring det som han benämner veteranbegreppet. Det är tur, herr talman, att statsråden, när de svarar på interpellationer, måste återge exakt den fråga som är ställd. Frågan som jag ställde lydde: När kommer regeringen att i enlighet med riksdagens tillkännagivande vidta åtgärder för att sjukvårds-, räddnings- och polispersonal med flera får lagfästa rättigheter motsvarande det som gäller för militära veteraner?

Inte någonstans i min fråga använder jag uttrycket civila veteraner. Och, herr talman, om inrikesministern hade tagit del av utredningens lagförslag hade han snabbt upptäckt att det inte finns något veteranbegrepp i lagförslaget, lika lite som i den militära veteranlagstiftningen, som trädde i kraft för länge sedan.

Anf. 7 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Det blir nästan ett underhållningsvärde av detta. Ingenstans i frågan nämns veteraner, säger Allan Widman med myndig stämma. Det stämmer naturligtvis. Räknar jag rätt är veteranbegreppet nämnt 13 gånger på två stycken före frågan, så det behöver inte nämnas i frågan eller antydast att frågan handlar om det. Rubriken på interpellationen är: Hjälp och stöd till civila veteraner. Det om något antyder väl att det är just veteranbegreppet Allan Widman är ute efter.

Jag vill inte göra någon större sak av detta. Låt mig bara konstatera: Regeringen menar att både de som ger sig ut på militär tjänstgöring, som är utskickade från Sverige, och de som ger sig ut på civil tjänstgöring har rätt till ett gott stöd, ett bra mottagande när de kommer hem och bra ekonomiska villkor. Jag uppfattar att det ändå är det som är huvudpoängen både i interpellationen och i det tillkännagivande som finns från riksdagen. I den andan ska regeringen arbeta framåt och förhoppningsvis kunna göra det i ganska stor enighet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 4 Svar på interpellation 2016/17:415 om tillkännagivanden från riksdagen

Anf. 8 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Johan Forssell har frågat mig hur jag ser på tillkännagivanden från riksdagen samt vilka åtgärder jag har vidtagit för att tillgodose riksdagens tillkännagivanden om en förstärkt jämställdhetsbonus och om att den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen skulle vara kvar.

Min syn på tillkännagivanden överensstämmer med den som kommer till uttryck i till exempel konstitutionsutskottets betänkanden med redogörelser för behandlingen av riksdagens skrivelse till regeringen och som även återspeglas i de ställningstaganden som gjorts av Grundlagsutredningen i betänkandet *En reformerad grundlag* (SOU 2008:125). Det saknas uttrycklig författningsreglering av formen för och innebörden av tillkännagivanden till regeringen. Utrymmet för riksdagsuttalanden i denna

form begränsas dock på skilda sätt, bland annat genom de bestämmelser i regeringsformen som reglerar myndigheternas självständighet och det förhållandet att det är regeringen som styr riket. Det finns inte någon konstitutionell skyldighet för regeringen att följa ett tillkännagivande. Enligt den praxis som har utvecklats anses dock att utgångspunkten är att det önskemål som tillkännagivandet avser bör tillgodoses inom de tidsramar som riksdagen i förekommande fall har angett. Om regeringen inte delar riksdagens mening i en fråga och inte har för avsikt att tillgodose riksdagens önskemål bör regeringen underrätta riksdagen om detta. Även skälen till att regeringen inte har tillgodosett tillkännagivanden bör redovisas.

Jag vill inledningsvis poängtera att riksdagen redan har behandlat hanteringen av tillkännagivandet om en förstärkt jämställdhetsbonus inom ramen för en konstitutionsutskottsgranskning. Utskottet konstaterade att det parlamentariska läget förändrades genom decemberöverenskommelsen på så sätt att det fanns förutsättningar för regeringen att få stöd i riksdagen för sina budgetförslag. Utskottet ansåg mot den bakgrunden att regeringens hantering fick anses rimlig.

Regeringen anser att avgörande steg behöver tas för ett mer jämställt nyttjande av föräldrapenningen. På regeringens initiativ har jämställdhetsbonusen därför avskaffats, och en tredje reserverad månad har i stället införts i föräldraförsäkringen. En utredning ser nu över hur försäkringen ytterligare kan moderniseras för ett mer jämställt uttag.

Riksdagen har också tagit ställning till avskaffandet av den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen. Den bortre tidsgränsen är avskaffad sedan den 1 februari 2016 genom riksdagens beslut den 9 december 2015 om lagen om ändring i socialförsäkringsbalken. Den tidigare regeringens åtgärder hade varit otillräckliga. Människor utförsäkrades utan att behovet av rehabilitering hade tillgodosetts. Dessutom ledde inte den bortre tidsgränsen till en låg sjukfrånvaro – tvärtom steg sjukfrånvaron kraftigt från och med 2010 trots tidsgränsen. Därför föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2016 att den bortre tidsgränsen skulle avskaffas.

Regeringen introducerade 2015 i stället ett brett åtgärdsprogram för att bryta den kraftiga ökningen av sjukfrånvaron. Programmet har lett till att uppgången av sjukfrånvaron har brutits. Min bedömning är att målet om ett sjukpenningtal på högst 9,0 dagar år 2020 kan nås. Det går således att förena en trygg och mänsklig sjukförsäkring med en sjukfrånvaro som är låg och stabil. Detta bör vara det huvudsakliga målet för oss alla.

Anf. 9 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Jag får börja med att tacka statsrådet för svaret. Det är inte många ledamöter i salen i dag, men det är roligt att det är många åhörare här som tar del av debatten.

Det handlar alltså om de tillkännagivanden som riksdagen ger till regeringen. Riksdagen säger då: Det här är vår uppfattning, och detta bör regeringen genomföra. Regeringens mandat grundar sig ju i denna riksdag.

Bakgrunden är att riksdagen i december 2014 biföll Alliansens gemensamma budgetmotion för 2015, och i den fanns också ett par tillkännagivanden. Det har varit fler tillkännagivanden på en lång rad områden, men just i dag koncentrerar jag mig på dem som berör just jämställdhetsbonusen i föräldraförsäkringen och slopandet av den bortre tidsgränsen.

Detta var alltså riksdagens mycket uttryckliga vilja. Sedan har det runnit en del vatten under broarna, och vi står nu här i dag i maj 2017 och kan konstatera att regeringen inte har genomfört dessa två tillkännagivanden. Det ska vi snart diskutera mer om, men man kan konstatera att regeringen inte bara har struntat i att genomföra tillkännagivandena, utan man har alltså lagt fram politik som går rakt emot dessa båda tillkännagivanden.

Detta tycker jag är problematiskt, och därför har jag skrivit den här interpellationen, som ställer frågan hur regeringen i allmänhet och socialförsäkringsministern i synnerhet ser på de beslut som i demokratisk ordning har fattats i den här kammaren. Är det någonting man behöver förhålla sig över huvud taget, eller kan man strunta i dem, för att tala klarspråk?

Jag menar att den situation vi har nu när regeringen återkommande har struntat i att lämna förslag i enlighet med vad riksdagen har sagt innebär en bristande respekt för grundlagen. Även om ett tillkännagivande inte formellt är rättsligt bindande finns det ju en mycket tydlig och fast konstitutionell praxis under lång tid att tillkännagivanden bör tillgodoses.

Även om jag tackar för svaret tycker jag ändå att svaret visar på en inställning från Annika Strandhäll att dessa tillkännagivanden egentligen inte spelar någon roll alls utan att man kan göra väldigt mycket som man vill. Men det finns som sagt en konstitutionell praxis. Man kan därför inte säga att de här tillkännagivandena saknar ett rättsligt ramverk. Det finns ett ramverk i form av den praxis som har tagits fram under många år.

Jag undrar därför om socialförsäkringsministern kan berätta vilken betydelse hon anser att de här tillkännagivandena, som vi har fattat beslut om i god demokratisk ordning i den här kammaren, har. Nu har vi fått svar på en ganska generell nivå, men vi fortsätter ju att fatta beslut här i kammaren, och vi har många ärendehanteringar framför oss. Vi fattar ju beslut i socialförsäkringsutskottet egentligen varje vecka framöver, och frågan är: Om dessa beslut går emot regeringen, har regeringen ändå för avsikt att genomföra dem, eller kommer man att fortsätta visa en tämligen bristande respekt för de beslut vi fattar?

Anf. 10 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Som jag framförde i mitt svar har regeringen en stor respekt för tillkännagivanden från riksdagen. Dock är det så att det inte finns någon konstitutionell skyldighet för regeringen att följa tillkännagivanden. Som Johan Forssell påpekar här finns det en praxis att man försöker tillgodose riksdagens tillkännagivanden, men det är också tydliggjort att om regeringen inte delar riksdagens mening i en fråga och därmed inte har för avsikt att tillgodose riksdagens önskemål ska man underrätta riksdagen om det. Man ska också framföra skälen till att man har en annan mening och varför man inte har för avsikt att följa tillkännagivandet.

Det har i båda de fall som Johan Forssell adresserar i dag avseende jämställdhetsbonusen och den bortre tidsgränsen också gjorts.

Dessutom är det så att frågan om jämställdhetsbonusen har genomgått en konstitutionsutskottsgranskning, där man kom fram till att regeringens hantering av frågan om jämställdhetsbonusen mot bakgrund av det parlamentariska läge som fanns i och med decemberöverenskommelsen var helt rimlig.

När det gäller den bortre tidsgränsen fanns det dels det tillkännagivande som Johan Forssell hänvisar till här, dels ett tidigare tillkännagivande i frågan om den bortre tidsgränsen, där en enig riksdag den 13 mars 2013 uttalade att ingen skulle utförsäkras utan att behovet av rehabilitering hade klarlagts, och rehabiliteringen skulle då ha genomförts i god tid före den bortre tidsgränsen.

Regeringen hade alltså att ta hänsyn till fler än ett tillkännagivande i fallet med den bortre tidsgränsen.

Vi har som sagt var även tydligt redovisat vårt ställningstagande och därmed enligt alla konstens regler förhållit oss till de här tillkännagivandena på det sätt som är avsett.

Anf. 11 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Vi talar här om två tillkännagivanden som det har fattats beslut om här i kammaren, där riksdagen har bett regeringen att återkomma med politik i enlighet med det. Sedan inte bara struntar regeringen i det, utan man lägger fram förslag som går rakt på tvärs emot det. Man avskaffade jämställdhetsbonusen i stället för att förstärka den, och man slopade också den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen.

Det här tycker jag som sagt är problematiskt ur två perspektiv. För det första har vi det, kan tyckas, knastertorra formella perspektivet, som ändå är väldigt viktigt med tanke på var vi befinner oss någonstans, det vill säga att även om det inte finns en skyldighet för regeringen att genomföra detta så finns det en fast konstitutionell praxis som värnades även av Socialdemokraterna när man var i opposition, nämligen att tillkännagivanden ska respekteras.

Jag vill i sammanhanget säga att det ändå är positivt att regeringen har återkommit i skrivelse 75 och uttryckt hur man ser på frågan. Men det är ju inte riktigt samma sak som att respektera tillkännagivandet, för då borde man ha genomfört det.

Det finns dock andra exempel där regeringen inte ens bryr sig om att svara eller där det i alla fall dröjer väldigt många år innan man bemödar sig med att berätta hur man ser på det här, och det bra att så inte har skett i de här fallen.

För det andra är det här problematiskt rent politiskt. Jämställdhetsbonusen gav en möjlighet för föräldrar att dela lika på föräldraledigheten och få en ekonomisk morot för det, vilket var ett sätt att komma åt en bristande jämställdhet i föräldraförsäkringen utan att gå in med pekpinna, tvång och lagstiftning från kammaren rakt in till familjers köksbord och säga hur det ska vara. I stället skapade det förutsättningar för människor att kunna fatta egna beslut.

Här var det så att riksdagen inte bara gav ett tillkännagivande utan också anslog finansiering. Ändå valde regeringen att slopa den.

Så har vi den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, något som vi snart ska tala mer om i detalj. Regeringen valde alltså att slopa den, och vi ser redan nu följderna av det, nämligen att antalet människor som har varit sjukskrivna under en längre tid har ökat väldigt mycket och även riskerar att fortsätta öka väldigt mycket. Vi vet tyvärr inte vart den frågan kommer att ta vägen.

Det är också så att det här är en regering som i alla möjliga och omöjliga sammanhang beskriver sig själv som en samarbetsregering. Det var tydligt redan i statsministerns regeringsförklaring: Regeringen ska samarbeta med andra partier och söka breda lösningar.

Detta tycker jag är positivt, men det är ju också ord som förpliktar, och mot bakgrund av att regeringen har struntat i dessa tillkännagivanden kan man ju fundera på var samarbetet finns i sjukförsäkringsfrågorna. När har regeringen brytt sig om vad riksdagen faktiskt har sagt i de här frågorna?

Man kan såklart säga att man kan ha olika uppfattningar om det. Poängen är, och det tror jag att de flesta skulle hålla med om, att det är ganska märkligt att beskriva sig själv som en samarbetsregering men ändå strunta i vad de andra partierna tycker, framför allt när det handlar om en majoritet av de andra partierna. Det tycker jag är lite märkligt.

Här fanns också ett gott samarbete i Parlamentariska socialförsäkringsutredningen under den förra mandatperioden, där frågorna kring sjukförsäkringen diskuterades både fram- och baklänges under många år men där regeringen tyvärr valde att behandla flera av slutsatserna ganska styvmoderligt. Detta väcker såklart frågan om regeringen ens vill samarbeta med oppositionen.

Anf. 12 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Låt mig återigen klargöra att regeringen inte har struntat i tillkännagivandena. Regeringen har hanterat tillkännagivandena i enlighet med hur praxis har utvecklats. Regeringen har återkommit till riksdagen och förklarat varför vi inte har för avsikt att genomföra förslaget. Den ena frågan om jämställdhetsbonusen har hanterats i konstitutionsutskottet, som kom fram till att regeringens hantering var helt rimlig.

Sedan var det frågan om det andra fallet, Johan Forssell. När vi nu pratar om att inte strunta i tillkännagivanden känns det också skönt att den här regeringen har beaktat det eniga tillkännagivandet från riksdagen som uttalades redan den 13 mars 2013, när alliansregeringen regerade landet. Det var ett tillkännagivande som man uppenbarligen struntade i från alliansregeringens sida men som med nuvarande regering har hanterats.

Låt mig återgå till sakfrågorna. Ett av skälen till att regeringen valde att ta bort jämställdhetsbonusen var att anledningen till att den infördes var att stimulera till ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Alla utvärderingar av expertmyndigheterna visar att jämställdhetsbonusen över huvud taget inte hade någon effekt på uttaget av föräldraförsäkringen. Effekten var noll. Att då lägga 1 miljard årligen av skattebetalarnas pengar på en reform som har noll effekt på det den är avsedd för och dessutom ens tänka sig tanken att tillskjuta ytterligare skattemedel, den reform som utvärderingarna visar inte fungerar, är direkt dålig politik. Regeringen har också förklarat sina resonemang för riksdagen i den delen.

Jag ser fram emot att vi ska fördjupa oss i frågan om den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen i nästa interpellationsdebatt. Verkligheten är den att mellan 2010 och 2014 skenade sjuktalen under den borgerliga regeringen samtidigt som den bortre tidsgränsen var på plats. Vad som nu har skett är att ökningen av sjuktalen i Sverige ligger still sedan maj 2016, det vill säga efter att regeringen valde att ta bort den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen. Jag har också goda förhoppningar om att vi inom kort kommer att se vikande sjuktal – detta i en konjunkturuppgång, vilket är

unik historiskt. Det innebär att den politik som regeringen för, som handlar om att förena en trygg och säker försäkring med en låg och stabil sjukfrånvaro, verkar fungera. Det borde vara vad alla tycker är av vikt.

Jag är inte särskilt mycket för att föra dålig politik och genomföra reformer som inte fungerar. Jag försöker i stället att vara pragmatisk i förhållningssättet till de frågor som jag är ansvarig för. Det viktiga för mig är att se resultat.

Anf. 13 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Det återkommande problemet är att regeringen och socialförsäkringsministern säger en sak men sedan gör något helt annat. Statsministern säger att ni är en samarbetsregering. Det är en samarbetsregering som struntar i de uppfattningar som riksdagen har. Socialförsäkringsministern sa alldeles nyss att hon försöker vara pragmatisk. Det är jättebra, men likväl har statsrådet struntat i vad en majoritet av ledamöterna i kammaren faktiskt tycker. Ministern har gett en förklaring, men hon har faktiskt struntat i att genomföra den politik som riksdagen mycket uttryckligt begär.

Vi ska snart prata mer om sjukförsäkringen. Utvärderingarna av jämställdhetsbonusen visade att ett problem var dels att reformen inte var tillräckligt känd, dels att den ekonomiska moroten var för liten. Det var därför som kammaren bestämde sig för att anslå en finansiering för att öka bonusen. Många hade förhoppningar om att det skulle bli bättre. Vi är många som har idén att politiken inte ska detaljreglera människors vardag. Det är bättre att ge morötter till människor att fatta egna beslut i stället för att olika politiker ska bestämma i detalj om hur föräldrar ska hantera sin vardag.

Låt oss summera. Jag tycker att det är mycket bra att regeringen pratar om samarbete. Jag välkomnar att socialförsäkringsministern säger sig vara pragmatisk, men jag undrar vart detta har tagit vägen i verkligheten.

Anf. 14 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Regeringen har hanterat dessa tillkännagivanden i enlighet med den praxis som finns. Vi har redogjort för riksdagen våra avvikande bedömningar och varför vi har valt att göra dem. Detta har också prövats av såväl konstitutionsutskott som riksdag och har inte medfört någon ytterligare kritik.

I och med att vi strax ska diskutera sjukförsäkringen, låt mig säga ytterligare några ord om jämställdhetsbonusen. Det är de facto så att just ekonomiska incitament inte har den effekt som Johan Forssell är ute efter. Det visar också flera studier. En studie från Försäkringskassan visar att oavsett om mamman eller pappan har högst inkomst tar kvinnan i genomsnitt ut över 80 procent av föräldrapenningen. Det indikerar att det till stor del inte är ekonomin som sätter hinder i vägen för ett jämställt uttag utan att det är andra faktorer såsom kön, föräldrarnas inbördes relationer, normer och traditionella könsroller.

Johan Forssell hänvisar till utvärderingar. De visar att av de föräldrar som faktiskt kände till jämställdhetsbonusen svarade tre fjärdedelar att bonusen inte hade påverkat dem att fördela föräldrapenningen mer lika mellan sig. Även Inspektionen för socialförsäkringen har undersökt hur

bonusen har påverkat föräldrarnas fördelning av föräldrapenningen och inte funnit några statistiskt signifikanta effekter.

Vi får konstatera att just jämställdhetsbonusen inte var den bästa reformen för att komma åt problemen, men regeringen har infört en tredje vikt månad i föräldraförsäkringen. Vi vet sedan tidigare att det är den enda tidigare reformen som faktiskt har haft en effekt på ett mer jämställt uttag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:106
5 maj

Svar på
interpellationer

§ 5 Svar på interpellation 2016/17:418 om långa sjukskrivningar

Anf. 15 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Johan Forssell har frågat mig vilka omständigheter och fakta som låg bakom avskaffandet av den bortre tidsgränsen och på vilket sätt jag beaktade expertmyndigheternas varningar i det ärendet. Han frågar även vilka åtgärder jag avser att vidta för att mildra effekterna av den avskaffade bortre tidsgränsen.

Regeringen har förklarat sina motiv i budgetpropositionen för 2016. Regeringen anser att sjukförsäkringen ska vara trygg. Människor ska ha rätt till ersättning från sjukförsäkringen så länge de inte kan arbeta på grund av sjukdom. Arbetsmarknadspolitiken ska inte användas som en alternativ sjukförsäkring, vilket var fallet vid mer än 130 000 tillfällen när människor utförsäkrades.

Det är självklart att om en gräns sätts för hur länge ett sjukfall får pågå så upphör registreringen av dessa sjukfall som långa. Vad Johan Forssell inte nämner är att 80–90 procent av dem som utförsäkrades återkom till Försäkringskassan. Under de dryga sex år som den bortre tidsgränsen verkade var det ca 15 000 individer som utförsäkrades vid två tillfällen. Ca 1 000 personer hann bli utförsäkrade en tredje gång och var på väg till sin fjärde utförsäkring. Varje gång en person återkom efter utförsäkring bokfördes fallet som ett nytt sjukfall.

Under tiden den bortre tidsgränsen verkade steg sjukpenningtalet med 4,8 dagar eller drygt 80 procent. Sedan borttagandet av tidsgränsen är ökningen 0,2 dagar, och sannolikt kommer sjukpenningtalet snart att minska – detta samtidigt som nybeviljandet av sjukersättningar är mycket lågt. Jag har svårt att se några positiva effekter av den bortre tidsgränsen.

Att sjukfrånvaron planat ut är ett resultat av regeringens breda åtgärdsprogram för förbättrad hälsa och minskad sjukfrånvaro.

Programmet är dynamiskt, och nya åtgärder inkluderas i programmet. Jag är öppen för att diskutera åtgärder för att hjälpa dem som varit sjukskrivna mycket länge tillbaka till arbete. Det måste dock handla om åtgärder som innebär förändring för individerna och inte bara ett trixande med siffror.

Anf. 16 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Jag får tacka för svaret även på denna interpellation, som rör ökningen av sjukfrånvaron i Sverige.

Det är ju så, som jag tror är väl känt, att kostnaden har ökat kraftigt de senaste åren. Kostnaden eller anslaget för sjukpenning och rehabilitering uppgår i år till 42 miljarder. Det kan jämföras med 2010, då kostnaden var 20,5 miljarder kronor. Det är alltså en kraftig ökning.

Samtidigt ska det sägas att 2010 var situationen väldigt positiv i den bemärkelsen att sjukfrånvaron hade minskat under en lång rad år, inte minst på grund av den rehabiliteringskedja som den dåvarande alliansregeringen genomförde – under stor kritik från den dåvarande socialdemokratiska oppositionen.

Sedan regeringsskiftet 2014 har regeringen faktiskt gjort vad den sagt. Det är på sitt sätt positivt med tanke på den tidigare debatten, där socialförsäkringsministern så att säga struntade i riksdagens tillkännagivanden.

Problemet för Sverige här är väl att man genomför fel politik. Man har slopat den bortre tidsgränsen. Sverige är nu, mig veterligen, det enda landet i hela världen där det inte finns någon gräns för hur länge man kan vara sjukskriven. Även här fanns det en majoritet som var emot regeringen och ville att man skulle behålla tidsgränsen, men samarbetsregeringen struntade i det.

Regeringen har också lagt fram en del andra förslag som har varit märkliga. Jag tänker till exempel på förslaget att öka medfinansieringen i sjukförsäkringen. Det skulle ha blivit en kraftig pålaga för framför allt de mindre företagen. Men där blev kritiken så hård, till och med när den kom från LO, att regeringen drog tillbaka förslaget.

Nu ser vi tyvärr effekten av slopandet. Jag säger tyvärr, för det är inte roligt att få sina farhågor bekräftade. Det här handlar om människor som är inne i en sjukförsäkring som borde hjälpa dem tillbaka till arbetslivet och se till den arbetsförmåga som finns. Effekten är att den grupp som har varit sjukskriven längre än 914 dagar nu ökar med ungefär 1 000 personer i månaden. Den har ökat från något hundratal till uppemot 16 000 personer. Frågan är inte bara var vi är nu utan var vi kommer att befinna oss framöver med tanke på denna mycket branta ökning av den långa sjukfrånvaron.

Jag tycker att det här är beklagligt av flera skäl. Som jag sa: Det här handlar om människor. Jag tror, och vi vet faktiskt av forskning, att sjukskrivning i sig ofta har en negativ inverkan på människor. Möjligheten att komma tillbaka till arbetslivet när man har varit sjukskriven under lång tid är alldeles för liten.

Samtidigt vet vi att sjukförsäkringen också handlar om att ta till vara den arbetsförmåga som finns, och arbetsförmågan är inte digital. Den går inte från hundra till noll, utan ofta kan man ha arbetsförmåga i vissa delar. Man kanske inte kan utföra det arbete man gjort tidigare, men man kan göra någonting annat.

Därför har vi pekat på vikten av att ha tidsgränser, kontroller och regelbundna prövningar. Men det finns inte på plats, utan regeringen har slopat den bortre tidsgränsen. Man har nu draghjälp av en ekonomi som går väldigt bra. Samtidigt är det så att just den här gruppen ökar, och den ökar väldigt kraftigt. Det tycker jag väcker större oro, i alla fall hos mig, än vad socialförsäkringsministern ger uttryck för.

Anf. 17 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Den här interpellationsdebatten kan tyckas lite märklig, Johan Forssell, mot bakgrund av att vi under de fyra sista åren med alliansregeringen såg en ökning av sjuktalen med 55 procent.

Det är en ökning som den här regeringen, med den politik vi för efter att ha tagit bort den bortre tidsgränsen, nu har brutit. Sjuktalen ökar inte sedan maj 2016 utan ligger still, och vi har mycket goda indikationer på att sjuktalen dessutom kommer att vika och att regeringens målsättning om ett sjukpenningtal på 9,0 till 2020 kommer att nås.

Det är det som rimligtvis borde vara målet oavsett vilket politiskt parti man tillhör: att man har en låg och stabil sjukfrånvaro, tillvaratar människors arbetsförmåga och ser till att fler får möjlighet att komma tillbaka till arbetet igen och att färre hamnar i riskzonen för sjukskrivning eller blir sjukskrivna. Det torde vara en gemensam målsättning, och det är precis detta som nu sker.

Den ökning av de långa sjukfallen som vi nu ser beror ju på att de sjukfallen snurrade runt i försäkringen och inte synliggjordes under åren med borgerlig regering. De blir nu synliga, vilket innebär att vi faktiskt ser att detta är långa sjukfall och därmed kan vidta åtgärder för att hjälpa dessa människor tillbaka till hälsa och arbete.

Det är alltså en lite märklig interpellationsdebatt, det här, där man talar om en mekanisk del i sjukförsäkringen som de facto inte hade den effekt som var avsedd. Den hjälpte inte fler människor tillbaka till hälsa och arbete. Den gjorde att de snurrade runt i försäkringen. Den innebar att de långa sjukfallen inte synliggjordes utan registrerades som nya sjukfall när de kom in.

Nu ser vi att vi på riktigt har brutit detta. Johan Forssell säger att vi har draghjälp av den goda konjunkturen. Då måste jag peka på att det i Sverige historiskt sett varit så att när vi haft en konjunkturuppgång har sjuktalen ökat. Det som just nu sker bryter alltså även en trend som vi har haft under flera decennier. Det torde glädja oss alla, för oavsett vilken regering som sitter är det ingen regering som tycker att det är en enkel sits att sitta i regeringsställning med sjuktal som ökar.

Anf. 18 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Socialförsäkringsministern tycker att det är en märklig interpellationsdebatt, det här. Jag ska då återigen redogöra för varför jag tycker att detta är viktigt.

Vi har nu en situation där de långa sjukfallen ökar dramatiskt. Det handlar inte bara om den nivå som vi befinner oss på nu, utan frågan är var vi kommer att vara framöver. Det handlar alltså om sjukfall där man varit sjukskriven i 914 dagar.

Det är kanske snarare den närmast nöjdhet som socialförsäkringsministern ger uttryck för, i alla fall i mina ögon, som ter sig märklig när det handlar om så många människor som har varit sjukskrivna så länge och vi vet att regeringen inte har vidtagit nödvändiga åtgärder för att se till den arbetsförmåga som i många fall finns. Det vet vi också av forskning. Man kan alltså verkligen fråga sig vem det är som ska tala om märkligheter här.

Annika Strandhäll har i en intervju sagt att den här ökningen är "helt okej". För mig är det inte okej att den långa sjukfrånvaron ökar så mycket. Här har vi moderater pekat på en lång rad olika förslag, framför allt att

återinföra den bortre tidsgränsen. Jag vill upprepa att mig vederligen – motbevisa mig gärna, men det är den information jag har kunnat ta del av – är Sverige det enda landet i hela världen där det inte finns någon gräns alls för hur länge man kan vara sjukskriven.

Vi vet att sjukskrivning i sig ofta har negativ inverkan på hälsan. Ju längre man är sjukskriven, desto svårare blir det ofta att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Det är därför det är viktigt med tidiga prövningar vid 90 och 180 dagar men också att inte sluta där, för detta kan variera. Vi har sagt att man bör pröva arbetsförmågan under längre tid än så.

Frågan som den här diskussionen gäller är ju vad som blir bättre för de människor som hamnar i en sjukfrånvaro som utan kontrollstationer kan sträcka sig över tre år, fem år, tio år. Det är klart att om man är allvarligt sjuk ska man vara sjukskriven. Det var därför redan den tidigare alliansregeringen hade undantag. Men jag talar om att bara ha de här långa, passiva sjukskrivningarna där ingen frågar: ”Kan du arbeta med någonting annat? Du kanske inte kan göra det du gjorde tidigare, men det kanske finns andra typer av jobb du kan ta?” Jag har svårt att se hur någonting blir bättre av det.

Vi ska inte prata för mycket historia, men jag tror att många människor fortfarande minns hur den dåvarande socialdemokratiska regeringen till slut valde att hantera dessa frågor när sjukfrånvaron ökade som mest förra gången. Det var genom förtidspensionering. Man förtidspensionerade bort 140 personer varje dag, inte bara dem som varit lång tid i sjukförsäkringen utan tyvärr även dem som varit där under kortare perioder.

Nu säger regeringen att man inte ska hantera det på samma sätt denna gång. Det är förvisso bra, men jag ställer mig frågan: Vad blir egentligen den praktiska skillnaden mellan att vara sjukskriven tre, sju, tio, femton eller tjugo år och att befinna sig i förtidspension? Vad är skillnaden, socialförsäkringsministern?

Anf. 19 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Johan Forssell! Det låter på dig som att regeringen inte vidtar några som helst åtgärder.

Återigen: Orsaken till att de långa sjukfallen ökar är att vi nu ser de sjukfall som snurrade runt i sjukförsäkringen under alliansregeringens tidsperiod vid makten. Det var människor som blivit utförsäkrade tre gånger, människor som egentligen varit sjuka i över fem år men som kom in som nya sjukfall på grund av den bortre tidsgränsen. Då synliggörs inte människor, och man kan inte föra en bra politik för att hjälpa dem tillbaka till arbetsmarknaden igen.

Vad som också hör till saken är att regeringen inom ramen för de åtgärdsprogram som vi presenterade för snart två år sedan har skjutit till medel och gett särskilda uppdrag för att arbeta med de långa sjukfallen, till exempel till samordningsförbunden. Det är ofta människor som har en komplex problematik där insatser behöver samordnas från olika delar av samhället. Det har regeringen skjutit till medel för, och arbetet med detta pågår.

Vi är villiga att, gärna i dialog med andra partier i Sveriges riksdag, diskutera ytterligare åtgärder som man tror skulle kunna bidra till att stötta de människor som nu är långtidssjukskrivna ytterligare.

Vi ser som sagt att sjukfrånvaron ligger still nu. De nya sjukfallen minskar liksom sjukfallen som är kortare ett år, vilket gör att vi med de vikande sjuktalen hoppas få se färre som landar i sjukförsäkringen. Däremot ska man, om man har ett tillstånd som kräver sjukskrivning, kunna känna sig trygg och vara sjukskriven inom ramen för sjukförsäkringen.

Jag har några frågor, Johan Forssell. Du säger att de tidiga prövningarna är viktiga. Ja, det tycker jag också. Regeringen har därför tillfört medel till Försäkringskassan för att förbättra handläggningen och andelen prövningar vid 90- och 180-dagarsgränserna. Så har också skett sedan regeringen tillträdde.

Under en tidsperiod mellan 2010 och 2014, då Ulf Kristersson var socialförsäkringsminister, var det inte bara så att över 100 000 personer utförsäkrades, kostnaderna steg och sjukfallen ökade, utan prövningarna vid 90- och 180-dagarsgränserna sjönk också med nästan 50 procent.

Jag har några frågor till dig, Johan Forssell: Vad gjorde den dåvarande socialförsäkringsministern för att vända utvecklingen? Var det inte så att den dåvarande regeringen försummade att se till att de övriga prövningarna fungerade utan förlitade sig på en mekanisk bortre tidsgräns?

Jag tror att det är oerhört viktigt att vi talar om dessa frågor på riktigt. Jag kan inte ens komma ihåg under hur många debatter vi har stått och talat om den mekaniska bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, som finns i den bortre änden av ett sjukfall. Jag delar Johan Forssells ingång att det egentligen till och med är före 90-dagarsgränsen som det måste hända saker.

Regeringens hela politik går därför ut på att stärka det förebyggande arbetet, se till att människor snabbt får en plan för rehabilitering och återgång i arbete och se till att samverkan mellan de olika aktörerna i sjukfall fungerar bättre så att människor som går in i längre sjukskrivningar får fler prövningar vid 90- och 180-dagarsgränserna, fler får sin arbetsförmåga prövad och kommer tillbaka i arbete och att sjuktalens ökningstakt därmed avstannar.

Anf. 20 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Det är glädjande att sjuktalen är på väg att plana ut. Jag förstår att socialförsäkringsministern gärna vill ta åt sig hela äran av det. Men om man ska vara lite noga är frågan: Hur hade utvecklingen sett ut om regeringen inte hade vidtagit de åtgärder som man har gjort, om man inte hade slopat den bortre tidsgränsen, till exempel?

Jag tror att utvecklingen hade varit bättre. Jag vet inte om regeringen håller med, men forskningen visar tydligt att till exempel normer och värderingar har en mycket viktig effekt, inte bara i den svenska sjukförsäkringen utan i Europa överlag. Därför är det problematiskt att regeringen nu genomför en reform där Sverige verkar bli det enda landet i världen där inte finns någon gräns för hur länge man kan vara sjukskriven. Det är klart att sådant påverkar.

Vi ska ta lite historia också. Under alliansregeringen kunde man komma tillbaka in i sjukförsäkringen efter att en prövning gjorts hos Arbetsförmedlingen, och det tycker jag var helt rimligt. Men alla gjorde inte det. Det var på sitt sätt bra, för detta – att personer inte kom tillbaka – visade att de hade fått sin arbetsförmåga tillgodosedd. Då fungerar syste-

met som det är tänkt, nämligen att en provning görs hela tiden. Man gömmer och glömmar inte bort människor i systemet, utan man prövar kontinuerligt om det finns arbetsförmåga kvar.

Annika Strandhäll säger att nu synliggörs människor i stället. Men vad innebär det att synliggöra? Är det genom de långa sjukskrivningar som nu kan löpa på precis hur länge som helst, eller är det att löpande ställa dessa frågor: Hur ser arbetsförmågan ut? Vad finns det för andra typer av arbeten du kan göra? Hur kan vi se till att du arbetar, kanske inte 100 procent men 50 eller 25, för att ta till vara den förmåga som finns?

Svaret på frågan är att jag tror att man kunde ha gjort ännu mer under alliansregeringen, inte minst när det gäller provningarna vid 90 eller 180 dagar. Men, Annika Strandhäll, när protesterade Socialdemokraterna mot att vi var för slapphänta i sjukförsäkringen under den mandatperioden? När hände det?

Anf. 21 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Det är slående att Johan Forssell faktiskt står här och säger att utvecklingen skulle ha varit bättre om vi inte hade gjort något för att minska sjuktalet utan bara förlitat oss på en mekanisk bortre tidsgräns och på fallande provningar vid 90- och 180-dagarsgränsen. Det är ju detta som vi har vänt.

Faktum är – det går inte att komma ifrån – att efter att vi tog bort den bortre tidsgränsen och med det åtgärdsprogram som regeringen genomfört sedan vi trädde in i regeringsställning har sjuktalet legat still sedan i maj 2016. Alla prognoser pekar på att vi snart kommer att få se att utvecklingen viker, att sjukfallen blir kortare och att inflödet i försäkringen minskar. Detta är fakta. Fler människor kommer tillbaka i arbete, och fler människor får sin förmåga prövad. Det är mycket glädjande.

Det är klart att om man ägnar sig åt siffertrixande och skriver in människor som nya sjukfall ser man inte att det i grund och botten handlar om ett mycket långt sjukfall med en komplex problematik som kräver särskilda insatser, till exempel insatser av den sort som regeringen nu vidtar genom sitt åtgärdsprogram och genom de extra resursförstärkningarna till samordningsförbunden. Dessa innebär att varje individ kan få en plan för sin förmåga och förhoppningsvis på sikt komma tillbaka till arbetsmarknaden igen.

Johan Forssell vet att när det gäller förtidspensioneringar eller sjukersättning ligger vi dessutom 10 000 under på årsbasis jämfört med det maxtak som regeringen har satt upp.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2016/17:459 om åtgärder för att förhindra tågkapningar

Anf. 22 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Per Klarberg har frågat mig om jag kommer att kalla järnvägsoperatörerna och Transportstyrelsen till ett möte, så som jag gjorde

med fordonstillverkare och åkerier, för att utreda vad som behövs för att förhindra tågkapningar.

Låt mig först konstatera att något sådant möte inte är behövligt. Skälet är att arbetet med att identifiera och förebygga risker för terrorhandlingar riktade mot järnvägssektorn redan är igångsatt, såväl på EU-nivån som här hemma.

Jag träffar regelbundet företrädare för såväl transportmyndigheterna som järnvägsbranschen inom ramen för ett informations- och diskussionsforum kallat exekutiva järnvägsgruppen. Frågor om hantering av säkerhet, skydd och beredskap har varit föremål för diskussion i detta forum. Som ett utflöde av dessa diskussioner har branschen tidigare i år startat en särskild arbetsgrupp, i vilken även företrädare för Transportstyrelsen, Trafikverket och Polismyndigheten ingår.

En viktig del i denna grupps arbete är att systematiskt identifiera och bedöma risker för terrorhandlingar riktade mot järnvägssektorn samt att förteckna och utforma metoder för hur dessa risker bäst kan hanteras. Jag räknar med att resultatet av detta arbete successivt och i samråd med Polismyndigheten och Transportstyrelsen kommer att omsättas i konkreta åtgärder av branschens aktörer själva, eller vid behov anmälas till Regeringskansliet när åtgärder av regering och riksdag bedöms nödvändiga.

Inom EU har kommissionen och dess särskilt inrättade expertgrupp Landsec sedan några år tillbaka studerat om åtgärder på EU-nivå kan ge ett mervärde i arbetet med att förebygga och försvåra terrorhandlingar riktade mot landtransportsektorerna.

En del i detta viktiga arbete är att, med fokus på åtgärder som kan vidtas inom landtransportsektorerna, identifiera vilka eventuella åtgärder på EU-nivå som kan bedömas vara kostnadseffektiva, proportionella och förenliga med subsidiaritetsprincipen. Kommissionen beställde för detta ändamål under förra året en särskild konsultstudie avseende järnvägsområdet.

Studien resulterade i en rapport som har levererats till kommissionen och som även är diskuterad inom Landsec. Det ankommer nu på kommissionen att på grundval av befintligt underlag komma med eventuella förslag på kostnadseffektiva, proportionella och med subsidiaritetsprincipen förenliga åtgärder på EU-nivå som syftar till att öka skyddet mot terrorhandlingar inom järnvägssektorn.

Anf. 23 PER KLARBERG (SD):

Herr talman! Det finns en stor oro hos mig och mina lokförarkollegor, en oro som egentligen har funnits sedan den 11 september 2001. Men den har blivit än mer påtaglig efter terrorattentatet i Stockholm den 7 april.

Efter varje terrordåd gör samhället allt för att förhindra nästa, medan terroristerna letar efter nya massmordstekniker. Samhället är hela tiden steget efter. Det handlar om allt från flygplan som används som missiler till lastbilar som används som vapen. Vad blir nästa grej? Förmodligen blir det en tågkapning.

Att kapa flygplan var en känd terrorteknik som användes av terrororganisationer på 1960-talet och framåt. Man höll passagerare som gisslan i syfte att få igenom politiska eftergifter.

Men ingen, utom al-Qaida-terroristerna som planerade 11 september-dåden, hade tänkt tanken att man kunde använda fulltankade flygplan som bomber. Ingen trodde att någon var beredd att begå självmord genom att flyga in ett plan i en byggnad. Metoden fanns inte i de ansvariga beslutsfattarnas föreställningsvärld. Denna brist på fantasi ledde till att 3 000 människor miste livet den dagen.

Efter det har frågan varit vad som skulle terroristernas nästa grepp. Senast i raden är lastbilar som mordvapen. Det började redan 2014 i Kanada och i Frankrike, där personbilar användes för att köra ihjäl så många människor som möjligt.

Attacken i Nice förra sommaren var den första när en terrorist med en lastbil lyckades döda riktigt många människor. 86 människor miste livet och 434 skadades. Tidigare har man använt lastbilar fyllda med sprängmedel vid olika terrordåd. Ändå har det tagit tid för samhället att få upp ögonen för denna svårstoppade metod. Yrvakenheten har varit betydande sedan attacken i Nice.

Efter 11 september-dåden infördes en rad nya säkerhetsföreskrifter för flygtrafiken för att undvika nya dåd av samma art. När det gäller lastbilar går det långsammare. Men efter dåden i Nice, Berlin, London och nu senast i Stockholm agerade statsrådet. På regeringens hemsida stod det att infrastrukturminister Anna Johansson bjuder in till ett möte den 13 april för att förhindra att lastbilar och andra fordon används i terrordåd.

Snart kommer terroristerna att försöka hitta en ny metod, något som ingen har tänkt på tidigare. Det handlar nämligen om att använda någonting som redan finns och förvandla det till ett dödligt vapen.

Det finns tyvärr människor som ägnar hela sin vakna tid åt att fundera ut nya terrortekniker, och de är långt mer uppfinningsrika än de personer i samhället som är satta att skydda oss medborgare.

Varför tycks det vara näst intill omöjligt att agera innan katastrofen är ett faktum?

Statsrådet kallade till ett möte den 13 april för att diskutera med branschen hur man kan förhindra att lastbilar och andra fordon används i terrordåd.

När jag nu ställer frågan till statsrådet om hon kommer att kalla järnvägsoperatörerna till ett liknande möte svarar hon: "Låt mig först konstatera att något sådant möte inte är behövligt."

Har statsrådet egentligen en aning om – svara nu ärligt – hur lätt det är att kapa ett tåg, stänga av alla säkerhetssystem och förorsaka en katastrof?

Anf. 24 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Att i ett öppet samhälle försöka försvara sig mot olika typer av terrorhandlingar är svårt, av det enkla skälet att det är näst intill omöjligt att greppa alla tänkbara sätt som en dedikerad terrorist kan tänkas använda för att orsaka skada och framför allt sprida rädsla, vilket är terrorismens främsta syfte.

Vi gör nog ganska mycket. Jag håller med Per Klarberg om att det har funnits en viss yrvakenhet. Det handlar inte minst om hur vi kan skydda våra system mot desinformation, mot spridande av falska uppgifter och mot dataintrång, som i ett högdigitaliserat samhälle naturligtvis kan orsaka mycket stor skada. Men det handlar också om att försöka identifiera risker

i den fysiska och i den offentliga miljön. Där vågar jag påstå att det pågår ett arbete i många företag och myndigheter i dag.

Per Klarberg valde att bara citera en lösryckt mening. Men det framgår mycket tydligt av svaret att skälet till att ett sådant möte med järnvägsaktörerna inte är behövt är att det redan pågår, sedan lång tid tillbaka, regelbundna möten. Där är ett fokusområde just säkerhet. Tidigare har de kanske haft mer fokus på safetyfrågor, alltså trafiksäkerhet och hur man stängslar in för att undvika skador på människor som befinner sig på spårområdet – detta orsakar självklart allvarliga personskador, inte sällan suicid – men också på hur man skyddar dem som arbetar på spåren och mycket annat på detta tema.

Men på senare tid har securityfrågorna, hur man skyddar sig mot yttre åverkan eller yttre hot, faktiskt tilltagit. Det finns i dag en arbetsgrupp där man från flera aktörer inom järnvägsbranschen arbetar med både att identifiera risker och att identifiera åtgärder för att minimera dessa risker. Det pågår också ett sådant arbete på EU-nivå.

Jag hade lika gärna kunnat svara att ett sådant möte redan har ägt rum. Men det finns inget behov av att kalla järnvägens operatörer till ett särskilt möte utifrån just denna specifika frågeställning, eftersom det är ett återkommande tema på de möten som äger rum.

På vägtrafikens område finns det inte något sådant etablerat forum. Därför gjorde jag bedömningen att det behövdes ett sådant möte för att man skulle se på vilka åtgärder som olika aktörer kan vidta för att försvåra för motsvarande händelser vid ett senare tillfälle.

På järnvägsområdet pågår redan detta arbete. Det tycker jag är bra. Det är nödvändigt. Vi behöver ligga steget före. Jag hävdar att vi på detta område redan har uppmärksammat risken, faktiskt också utifrån att det har skett händelser. Man har inte kapat tåg, men det har däremot genomförts aktioner mot tågstationer och mot enskilda tåg i andra länder. Därför har denna fråga också varit uppe på EU-nivå vid ett flertal tillfällen.

Även om jag naturligtvis aldrig kan garantera att alla åtgärder har vidtagits för att omöjliggöra en attack, vågar jag nog säga att de möten som behöver ske mellan den politiska nivån, myndigheter och aktörer redan hålls.

Anf. 25 PER KLARBERG (SD):

Herr talman! Som jag sa tidigare har denna oro för att någonting ska hända funnits hos oss lokförare sedan 2001. Vi har kollegor emellan talat om hur lätt det egentligen är att ta sig in till lokföraren under färd.

När jag blev invald i riksdagen 2014 tänkte jag att det var ett ypperligt tillfälle att påverka. Jag skrev därför en motion om att förstärka intrångsskyddet in till lokförarens hytt under färd. Denna motion behandlades i trafikutskottet våren 2015. Innan dess hade jag varit ute på Hagalund och fotograferat ett X 2000-tåg, och jag beskrev hela händelseförloppet för hur en terrorist kan gå till väga på ett tåg i full hastighet. Det tar de facto mindre än tio sekunder att förvandla ett X 2000-tåg till en framrusande missil.

Jag kan berätta för statsrådet att det efter min presentation var 16 ledamöter som såg ut som om de precis hade sett ett spöke. Jag tror till och med att en del av dem avbokade sina tågbiljetter den veckan. Dagen efter att vi behandlat detta i trafikutskottet fick jag ett samtal från SJ AB:s säkerhetschef. Han ville träffa mig efter att ha hört talas om presentationen.

Jag träffade SJ AB:s säkerhetschef och körde samma presentation för honom, och han erkände – i och för sig med ursäkten att han var ganska ny på SJ och inom branschen – att SJ:s högsta ledning inte haft en tanke på detta scenario.

Två år senare, den 7 mars 2017, införde SJ AB ett förstärkt skalskydd för sin trafikledning här i Stockholm. Trafikledningen sysslar med att fördela tåg, vagnar och personal. Man ansåg det jätteviktigt att ingen skulle kunna ta sig in till trafikledningen, alltså i princip personalfördelningen. Det har gått två år sedan jag träffade säkerhetschefen för SJ och berättade för honom hur lätt det är att ta sig in till lokföraren under färd, och ingenting har hänt.

Statsrådet kanske kommer ihåg att jag ställde en skriftlig fråga den 6 november 2015. Jag frågade om regeringen hade påbörjat arbetet med ökad säkerhet på järnväg och vilka adekvata åtgärder som i så fall hade genomförts, samt om arbetet med att säkerställa att obehöriga inte kan ta sig in till lokföraren under färd hade påbörjats. Svaret jag fick av statsrådet då var: ”När det gäller frågan om arbete med att säkerställa att obehöriga inte ska kunna ta sig in till lokföraren under färd, så är detta främst en uppgift för järnvägsföretagen själva.”

Med detta resonemang, herr talman, skulle ju lastbilskapningar i så fall vara en fråga för åkeriföretagen själva. Ändå kallade statsrådet till ett möte med just åkeriföretagen för att förhindra att lastbilar används i terrordåd.

Min fråga är alltså, återigen: Varför är statsrådet så avigt inställd till att säkerställa att ingen kan ta sig in till lokföraren under färd? Det handlar trots allt om att installera samma sorts säkerhetsdörrar som finns i flygplan. Det är säkerhetsdörrar som finns att köpa på marknaden i dag och som gör att lokföraren i sin hytt de facto kan förhindra att obehöriga tar sig in till honom under färden.

Anf. 26 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! På motsvarande sätt som det är säkerhetsansvariga i respektive företag på järnvägen som har det yttersta ansvaret för att säkerställa säkerheten är det naturligtvis så inom åkeribranschen också. Till skillnad från i åkeribranschen finns det ett forum inom järnvägsbranschen där såväl myndigheter som operatörer, entreprenörer och fordonstillverkare träffas med regelbundenhet och diskuterar bland annat säkerhetsfrågor. Därför svarade jag Per Klarberg i mitt interpellationssvar att något sådant möte inte är behövligt.

Det möte vi hade var inte bara med åkeribranschen, utan det var ett ganska brett sammansatt möte med fordonstillverkare, kommuner och myndigheter, utöver transportföretag. Det handlar ju även om bussföretag och andra. Där var jag tydlig med att jag inte tror att det i första hand är ny lagstiftning som behövs utan en ökad medvetenhet och en ökad insikt om att man kan behöva vidta åtgärder. Den uppfattningen har jag tills vidare. Däremot pågår det, som jag också nämnde i interpellationssvaret, ett arbete på EU-nivå där bland annat tillträdet till hytten i lok är en fråga som är under behandling.

Frågan står högt på dagordningen, och jag kan försäkra Per Klarberg om att den kommer att fortsätta stå högt på dagordningen. Det innebär att svaret på den fråga som Per Klarberg faktiskt ställer i sin interpellation, det vill säga om det finns planer på att kalla till ett särskilt möte, är nej. Vi

har nämligen redan sådana möten – inte bara en gång eller två gånger, utan med regelbundenhet.

Prot. 2016/17:106
5 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 27 PER KLARBERG (SD):

Herr talman! Uppenbarligen har mötena inte resulterat i någon form av säkerhetsförbättring för att förhindra folk att ta sig in till lokföraren under färd, statsrådet Anna Johansson.

Jag har nog kört de flesta typer av tåg som finns i Sverige i dag. Man kan till exempel titta på SJ:s X 40, alltså dubbeldäckarna, där du kan ta dig in till lokförarna under färd genom en missriktad spark. I min senaste anställning var jag anställd på Öresundstågen och körde X 31:orna där. De har tunna pappdörrar som skyddar lokföraren från övriga resenärer och eventuella terrorister. Det är pappdörrar som du egentligen bara behöver sätta naglarna i för att ta dig in till lokförarens hytt.

Jag och statsrådet träffades på X 2000 för någon månad sedan; vi åkte samma tåg från Göteborg till Stockholm och såg varandra. X 2000 är ett tåg som består av ett lok och en manövervagn. Kör tåget åt ena hållet drar loket tåget, och kör det på andra hållet skjuter loket tåget.

I manövervagnen sitter lokföraren och kör i sin egen förarhytt. När man kommer fram till förarhytten i manövervagnen finns där en stor skylt där det står ”Nödutgång”. Det innebär att vem som helst kan ta sig in till lokföraren under färd i full hastighet genom att avlägsna en liten plastkåpa, dra i ett litet handtag och öppna dörren. Väl inne i lokförarens utrymme kan man med väldigt små kunskaper slå ut alla säkerhetssystem och förorsaka en katastrof som får allt annat i Sverige att blekna.

Statsrådet sa i ett SVT-reportage för något år sedan, då det i och för sig gällde sprickbildningar i rälsen, att det är säkert att åka tåg i dag. Nej, statsrådet Anna Johansson – det är *inte* säkert att åka tåg i Sverige i dag.

Anf. 28 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jo, Per Klarberg – det är säkert att åka tåg i Sverige i dag.

Jag tycker att det är en viktig fråga som tas upp i denna interpellation, och jag tycker att det är ett oerhört viktigt arbete som nu pågår i järnvägsbranschen. Jag tycker också att det är oerhört positivt att järnvägsbranschen själv har formerat sig i en arbetsgrupp med fokus på just säkerhetsfrågor. Jag utgår ifrån att det arbetet kommer att resultera i en förbättring när det gäller både insikt och konkreta åtgärder.

Det Per Klarberg frågade om i sin interpellation var om det fanns behov av ett möte, och jag vidhåller att ett sådant möte inte skulle tillföra någonting i sak eftersom det redan finns ett pågående arbete. Däremot är det naturligtvis viktigt att man tar steget från att ha bildat en arbetsgrupp till att vidta faktiska åtgärder, och därför kommer jag självklart att fortsätta följa frågan och ha en nära dialog med operatörer och andra – precis som vi har haft hittills.

Detta är en fråga som står högt på dagordningen och som ska fortsätta stå högt på dagordningen. Att hävda att det inte är säkert att åka tåg i Sverige skulle jag dock vilja påstå är att dra det ganska långt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2016/17:442 om nya åtgärder för miljömålen

Anf. 29 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jens Holm har frågat mig vilka ytterligare åtgärder jag avser att vidta för att alla miljömålen, inklusive generationsmålet, ska uppnås.

Regeringen har, precis som Jens Holm nämner, gjort en historisk satsning på klimat och naturvård. Initiativ har tagits på alla nivåer i samhället, och nya styrmedel är på plats. Det är positivt. Samtidigt finns stora behov av ytterligare åtgärder för att ställa om samhället och uppfylla miljömålen. Regeringen vill öka takten i genomförandet.

Det tar ofta lång tid från det att en åtgärd vidtas till det att vi kan mäta effekten i miljön. Därför kan vi ännu inte se den fullständiga effekten som regeringens politik har fått på vår natur och vårt klimat. Som Jens Holm nämner finns det flera positiva trender att observera, inte minst för miljö-kvalitetsmålen Frisk luft och Bara naturlig försurning.

Jag vill lyfta fram några av de satsningar som regeringen gör för att miljömålen ska nås.

Klimatet är en prioriterad fråga för regeringen. Ett förslag om ett klimatpolitiskt ramverk har överlämnats till riksdagen. Det innehåller förslag på nya mål, en klimatlag och inrättandet av ett klimatpolitiskt råd.

Genom initiativet Fossilfritt Sverige har regeringen skapat en plattform för dialog och samarbete för att underlätta för näringsliv, kommuner, regioner och organisationer att genomföra klimatåtgärder.

Sedan 2015 har 1,3 miljarder kronor delats ut i stöd till lokala klimatinvesteringar. Fram till 2020 kommer ytterligare 700 miljoner per år att fördelas i regeringens satsning Klimatklivet. I vårändringsbudgeten föreslår regeringen att ytterligare 500 miljoner satsas 2017.

Regeringen har också tagit fram två viktiga förslag för att nå målet om 70 procents minskning av utsläppen från inrikes transporter senast 2030: bränslebytet och bonus-malus för lätta fordon. Förslagen är nu ute på remiss.

För att främja hållbara stadsmiljöer erbjuder regeringen statlig medfinansiering till kommuner och landsting för lokala och regionala investeringar i kollektivtrafik och i cykelinfrastruktur, så kallade stadsmiljöavtal. Regeringens satsning på stadsmiljöavtal uppgår i år till 750 miljoner kronor och för 2018 till 1 miljard.

Regeringen arbetar aktivt för att vi ska ta steg mot en cirkulär och biobaserad ekonomi, bland annat i ett samverkansprogram. Regeringen har även vidtagit åtgärder för att öka återanvändningen, bland annat genom sänkt mervärdesskatt på reparationer av till exempel cyklar, skor, lädervaror och kläder, samt infört en skattereduktion för reparation av vitvaror.

Giftfria kretslopp och en giftfri vardag främjas genom en bred palett av styrmedel och satsningar, inklusive kemikalieskatt, kartläggning av farliga ämnen och stöd till substitution.

Stora satsningar har gjorts för skydd och skötsel av värdefull natur. Regeringen har höjt anslagen från ca 1,4 miljarder kronor under 2014 till ca 2,3 miljarder från 2016 och framåt. Det är en tydlig ambitionshöjning som också skapar arbetstillfällen, inte minst på landsbygden.

Antalet beslut om naturreservat ökade från 153 beslut under 2015 till 272 under 2016. Sverige nådde i december 2016 arealmålet om att skydda 10 procent av svenska havsområden till 2020.

Det är samtidigt tydligt att mycket arbete återstår. Regeringen kommer att fortsätta att integrera klimat och miljö i andra politikområden och arbeta för att fler nödvändiga åtgärder vidtas så att vi tillsammans tar steg efter steg för att nå miljömålen.

Anf. 30 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret på min interpellation. Jag tycker att detta är en viktig fråga. Vi har ju 16 miljö kvalitetsmål samt ett övergripande generationsmål, som handlar om att de stora miljöfrågorna ska vara lösta när vi lämnar över världen till kommande generationer. Vi ska inte heller exportera våra miljöproblem till andra länder.

Miljömålen handlar om extremt viktiga frågor såsom levande skogar, att ingen övergödning ska förekomma, en giftfri miljö, ett rikt växt- och djurliv och begränsad klimatpåverkan. I bästa fall når vi 2 av dessa 16 miljömål, enligt Naturvårdsverkets senaste inventering.

Jag tycker att det är rätt strategi att alla miljömål måste nås, och regeringen har gjort många bra och viktiga satsningar, till exempel i sin budget. Allt det som miljöministern räknade upp är sådant som vi i Vänsterpartiet helt står bakom.

Det tas alltså steg i rätt riktning, men tyvärr räcker inte detta, och jag vill att den här debatten ska handla om det.

Tidigare har jag tagit upp frågan om inventering av nyckelbiotoper. Tanken var att vi i dag skulle ha en debatt om stoppet för inventering av nyckelbiotoper i skogen. En nyckelbiotop är ett område med väldigt värdefull natur. Det arbetet har Skogsstyrelsen nu avbrutit, vilket jag tycker är ett slag mot till exempel miljömålet Levande skogar.

Miljöministern sa att hon och jag skulle ha den debatten här och nu i denna kammare. För två dagar sedan fick jag dock besked om att miljöministern hade ställt in debatten, som nu i stället ska äga rum den 30 maj, om jag har förstått det rätt,

Herr talman! Jag lämnade in min interpellation den 13 mars. Jag tycker att det är under all kritik att det tar över två månader innan vi kan ha en debatt i detta viktiga ämne. Jag vill höra från miljöministern varför det dröjer så länge.

Och är det inte så att viktiga nyckelbiotoper ska inventeras och registreras i Sverige? En registrering av dem sker nämligen inte nu, även om Skogsstyrelsen har kommit med ett nytt förslag. Den frågan vill jag ha svar på.

Vad gäller miljömålet Levande skogar finns det mycket mer som skulle kunna göras. Det är bra att vi skyddar mer skog nu – det är fantastiskt med 276 naturreservat. Men det behövs mer resurser till skydd. Ett sätt som man skulle kunna göra detta på är genom att införa en avgift på slutavverkning – en liten avgift som får finansiera byggandet och utvecklandet av nya skyddade områden. Detta skulle vara en så kallad naturvårdsavgift.

Jag undrar om regeringen är intresserad av att införa en sådan. Det skulle vara ett konkret sätt att finansiera ökat skydd.

Vad gäller skogen tycker jag också att det är märkligt att vi inte har några sanktionsavgifter för dem som bryter mot skogsvårdslagen. Är ministern beredd att införa sanktionsavgifter mot dem som bryter mot skogsvårdslagen?

Avslutningsvis vill jag säga några ord om det viktiga miljömålet Hav i balans. Vi har ju ett antal marina naturreservat, och i de flesta av dem får man bottentråla. Borde vi inte kunna införa ett förbud mot bottentrålning, Karolina Skog, åtminstone i de marina reservaten?

Anf. 31 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag börjar med att kommentera frågan om den andra interpellationen och om debatten som vi har skjutit fram.

Det som hände nära inpå denna debatt var att Skogsstyrelsen fattade ett beslut som delvis ändrade det tidigare beslutet. Som underlag till det hade vi endast ett kort pressmeddelande.

Jag och landsbygdsministern kallade därför i förgår upp generaldirektören till oss för att få information om det senaste beslutet. Jag har inte hunnit förbereda debatten sedan dess.

Jag uppfattade det som angeläget att vi debatterar utifrån det senaste beslutet, så att vi inte i debatten behöver vara osäkra på vad som händer. Jag ser fram emot att ha den debatten vid ett senare tillfälle.

För att kunna skydda våra skogar, bland annat, behöver vi två delar. Den första delen gäller att vi behöver skydda skog. I denna del pågår ett oerhört intensivt arbete där mer skog blir skyddad. Den andra delen gäller att vi tar hand om den skog som skyddas på ett bättre sätt, både för naturens egen skull och så att den blir tillgänglig för människor att vara i.

Vi behöver också ett hållbart skogsbruk. För att forma det sker nu ett samverkansarbete för att samla olika intressenter runt en ny skogspolitik för framtiden. Denna skogspolitik ska väga in såväl bioekonomi och naturskydd som den tekniska utveckling som sker i skogsbruket.

Ledamoten Jens Holm ville att denna diskussion skulle handla om framtiden. När jag granskar oppositionens budgetar, som har presenterats de senaste dagarna, kan jag konstatera att jag tror att det viktigaste för att vi ska ha någon möjlighet att nå miljömålen i Sverige är att det även framöver är Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet som tillsammans formulerar den budget som beslutas om i denna kammare.

Vi behöver detta för att få en aktiv miljöpolitik, som steg för steg arbetar mot miljömålen. Om vi skulle arbeta utifrån de budgetar som oppositionen presenterar skulle en förändring i den delen handla om att stoppa mycket av det pågående arbetet och backa vissa av de viktiga processer som pågår.

Det är otroligt viktigt att vi har en långsiktig politik som arbetar mot målen och inte använder miljömålen som någon form av fernissa utan tar dem på djupaste allvar. Det menar jag att regeringen gör, och det är också en viktig bas för vårt samarbete med Vänsterpartiet.

Behoven framöver handlar mycket om att integrera miljöarbetet på alla politikområden. En viktig del i detta är Miljömålsrådets arbete, där vi har samlat en stor grupp generaldirektörer som tillsammans ser över vad respektive myndighet behöver göra var för sig och i samverkan för att deras ordinarie verksamheter ska användas för att vi ska nå miljömålen. Där har vi den stora kraften. Pengarna som finns ute i våra myndigheter nu och alla

styrmedel som finns behöver skruvas stegvis, så att vi får en omställning av samhället som är anpassad till miljömålen. Utöver det kommer vi fortsatt att behöva göra nya satsningar och hitta nya styrmedel.

Miljömålsberedningens arbete är en viktig grund och bas för mitt arbete. Där har man konstaterat att det behövs nya styrmedel, och jag hoppas verkligen att den enighet som fanns i Miljömålsberedningen också kan finnas när det blir dags för skarpa beslut om vilka styrmedel vi ska ha och hur de ska utformas.

Anf. 32 JENS HOLM (V):

Herr talman! Det är bra att miljöministern talar om nya styrmedel, för det är verkligen det som behövs. Vi kan inte sitta med armarna i kors, slå oss till ro och tycka att det är bra som det är. Ministern har mindre än två år kvar som minister, för vad som händer efter valet vet vi som bekant inte. Därför tycker jag att det är brådskande.

Jag tog upp ett antal konkreta förslag som jag gärna vill ha svar på. Nu vet vi att debatten om nyckelbiotoper kommer senare, så vi tar den då. Men en naturvårdsavgift på avverkningar, som direkt skulle finansiera ökat skydd av skog, är ett konkret exempel. En sanktionsavgift för dem som bryter mot skogsvårdslagen är ett annat. Inom vilken annan verksamhet tillåter man industrin och utövarna att begå brott och göra fel utan några sanktioner? Men så är det faktiskt inom skogsbruket, även om de flesta skogsägare och -brukare förstås inte bryter mot lagar. Men här tror jag att det behövs en skärpning.

Jag skulle kunna ta ett förslag till, och det gäller blyammunition inom jakt i Sverige. Det kom en ny rapport från svenska forskare som pekar på att kungsörnar har stora mängder av bly i sig, och det har de fått genom att de ofta äter inälvor och kadaver, djur som har blivit skjutna vid jakt i Sverige. Djuren har blivit skjutna med blykuler, och blyet sprids i våra skogar och marker.

Jag frågade dig, Karolina Skog, om det inte vore dags att införa ett förbud mot blyammunition, men jag fick inget vettigt svar, tycker jag. Ett förbud mot blyammunition skulle innebära konkreta steg mot att lösa fler miljömål som vi inte når i dag, till exempel Giftfri miljö, Levande skogar, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv. Är ministern beredd att lägga fram ett konkret förslag om förbud mot blyammunition?

Jag tog också upp frågan om bottenträlning och i synnerhet i naturreservat. Det kan väl inte vara så att vi tillåter det i våra marina reservat, Karolina Skog?

Avslutningsvis, herr talman, tror jag inte att vi kommer att kunna lösa de stora utmaningarna, och i synnerhet inte det så kallade generationsmålet, om vi inte gör något åt vår konsumtion. Vi sätter ju upp mål för utsläpp på alla andra områden. Men kött som vi konsumerar kan vara producerat i Brasilien, och bilar, mobiltelefoner etcetera som vi konsumerar i allt högre hastighet i Sverige och västvärlden produceras i Kina och Indien, och utsläppen sker där. Det finns inga som helst styrmedel för att komma till rätta med det. Det finns inga konkreta mätbara mål som man kan följa upp för de konsumtionsrelaterade utsläppen. Ändå vet vi att dessa utsläpp är minst lika stora som de utsläpp som sker här och nu i Sverige.

Ministern nämnde Miljömålsberedningen, där jag var Vänsterpartiets representant. Vad gäller de konsumtionsbaserade utsläppen sa vi att det står varje regering fritt att lägga fram konkreta mål för området, men något sådant har regeringen än så länge inte lagt fram. Jag skulle vilja veta om regeringen kommer att lägga fram ett konkret mål för de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen och hur de ska kunna minskas.

Anf. 33 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag konstaterade i mitt förra inlägg att det viktigaste för att vi ska ha ett fortsatt miljöarbete är att vi framför allt har ett budgetunderlag i riksdagen med den verkliga ambitionen att vi ska ha ett konkret och pågående miljöarbete, och Jens Holm har ett antal förslag som är just budgetrelaterade. Jag välkomnar verkligen att Vänsterpartiet kommer med den typen av konkreta förslag i budgetdiskussionerna, men de får faktiskt tas där. Jag förbereder självklart också förslag om hur vi ska flytta fram miljöpositionerna i mandatperiodens sista budget.

Frågan om fiske i skyddade områden är tyvärr oerhört komplicerad, för vi har ett nationellt mandat i Sverige att skydda marina områden, hav, men fiskeripolitiken är ju EU-gemensam. Därför finns det inte, som vid skyddat område på land, några automatiska kopplingar mellan beslut om skydd och, i det här fallet, hur man får fiska i området.

Vi har nu fattat ett antal stora och viktiga beslut om att skydda mer hav i Sveriges zoner. Nu startar ett arbete som handlar om bruk i form av förvaltningsplaner.

Det pågår också ett gediget arbete om hur vi ska använda de områden som är skyddade sedan tidigare, och vi har fattat ett viktigt beslut rörande Bratten, där fisket nu är reglerat. Att ta fram ett sådant beslut tar flera år av samverkansprocesser med näringen och inte minst med andra länder som har fiskerättigheter i det aktuella området, och det krävs för att vi ska kunna fatta beslut om fisket i skyddade områden, oavsett skyddsform. Det är tidsödande, men det är viktigt att vi upprätthåller tempot i arbetet. Som sagt var beslutet angående Bratten ett genombrott. Man hittade en ny metod för att komma fram till den här typen av beslut och underlag så att vi kan reglera fisket. Nu har vi det på plats, så vi kan systematiskt gå igenom de skyddade områdena. Men det kommer att ta tid eftersom det kräver väldigt mycket samverkan. Men regeringen är tydlig med att detta arbete ska pågå, så att vi får ett bättre reellt skydd för både fisken och bottarna i de skyddade områdena.

Jag är glad att Jens Holm också tar upp konsumtionens effekt på möjligheten att nå miljömålen. Vi hade för första gången i vårbudgeten, som presenterades för riksdagen, en miljöbilaga. Den fokuserar på de områden där vi har mest kvar att göra. Vi väljer att ta oss an de svåraste områdena, och ett av dem är de konsumtionsbaserade utsläppen.

Det är första gången vi har en produkt som systematiskt tar sig an den frågan. Där konstaterar man att utsläppen från det vi importerar är större än de utsläpp som sker i Sverige. Det visar på vikten av att vi verkligen fortsätter att arbeta med detta.

Man konstaterar också att det kvarstår mycket metodarbete innan vi kan hitta ett systematiskt arbete i frågan. Men att frågan nu finns med i miljöbilagan innebär att vi har startat arbetet och flyttat det flera steg

framåt, så kanske kommer vi vid någon tidpunkt att ha nog med information och en metod som gör att det finns grund för att fatta beslut om ett nationellt mål i frågan.

Anf. 34 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag fick en del svar på mina frågor, och det tackar jag för.

Vad gäller de konsumtionsbaserade utsläppen är de, precis som ministern säger, faktiskt större än de som sker på svenskt territorium.

Det är bra att det finns en bilaga, och det är bra att regeringen också har en strategi för hållbar konsumtion. Men jag tror att det behövs mycket mer.

Ska vi kunna komma till rätta med de stora utsläpp som i dag flyger under radarn behövs det ett mål som är mätbart och uppföljningsbart, precis som vi har ett mål för de utsläpp som sker på svensk mark. Vi behöver förstås också ett beslut om hur mycket vi vill att dessa utsläpp ska minska. Det står regeringen helt fritt att när som helst lägga fram ett sådant etappmål, till exempel inom ramen för miljömålssystemet.

Jag ställde tidigare en fråga om sanktionsavgifter för dem som bryter mot skogsvårdslagen. Jag fick inget svar på den, men ministern har chans att ge ett svar.

Jag fick inte heller svar på frågan om blyammunition. Ministern har svarat mig skriftligen, men jag tyckte inte att det var ett svar på min konkreta fråga. Det kan väl inte vara så att bly ska spridas till örnar och andra djur som lever i vår natur? Vi vet att vi kan komma till rätta med detta genom att förbjuda bly i ammunition så att annan ammunition får användas.

Herr talman! Vänsterpartiet kommer inte bara att backa upp konkreta förslag som bidrar till att lösa vår tids stora ödesfrågor, i synnerhet miljömålen, utan vi kommer att driva på aktivt så att tempot skruvas upp i frågan och det blir fler konkreta beslut och åtgärder.

Anf. 35 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Det är viktigt att vi regelbundet i kammaren diskuterar arbetet med att nå miljömålen och om och om igen tydligt slår fast att ambitionen är att de ska nås.

Det är ett långsiktigt och enträget arbete, inte minst eftersom tiden mellan att besluta om ett styrmedel och att detta styrmedel får effekt på miljön är lång.

Vi vet mycket om tillståndet för miljön i Sverige. Vi har det väl förspänt eftersom vi har en fantastiskt god miljöövervakning med mycket information. Vi vet exempelvis vilka effekter spridningen av bly har på däggdjur och annat, och bly är ett mycket farligt ämne. Vi har också ett antal metoder för att agera.

När det gäller kemikalier är den viktigaste substitution, alltså att man tillsammans med näringslivet hittar alternativa metoder så att man senare kan gå fram med ett förbud om det behövs. Det är viktigt vad gäller ammunition men också generellt för produkter vi producerar.

Det är också alltid värt att kommentera att det i arbetet med denna förändring, i substitutionsarbetet, i kemikaliarbetet, i arbetet med att hitta bättre bränslen, hållbara fossilfria bränslen till våra transporter, i arbetet med att utveckla ny teknik och i arbetet med hur vi ska bygga städer och

tätorter hållbara finns enorma möjligheter för Sverige som land, för vårt näringsliv och för vår generella kunskapsutveckling. Även här har vi det väl förspänt med en forskning som ligger i framkant och ett näringsliv som ligger på och vill vara delaktigt. Det ger mig hopp för framtiden.

Men vi behöver också en regering och en budget som ägnar sig åt frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2016/17:436 om Sveriges förhållningssätt till nya grödor

Anf. 36 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jesper Skalberg Karlsson har frågat mig om regeringen anammat nya principer för den svenska ståndpunkten i frågor som rör begränsningar av farliga ämnen och vilka dessa principer i så fall är.

Jag vill inleda med att tacka Jesper Skalberg Karlsson för att han lyfter fram frågan om hur man ska se på växtförädling och begränsning av spridning av farliga ämnen.

Jag måste förtydliga att glufosinatammonium och glyfosat är två olika verksamma ämnen.

När det gäller Echas utlåtande om klassificeringen av det verksamma ämnet glyfosat är det först när EU-kommissionen föreslår en ny godkännandeförordning för glyfosat i den föreskrivande kommittén för växtskyddsmedel som det går att bedöma om det beslutet kommer att påverka Sveriges agerande i EU avseende glyfosat och glyfosatresistenta GMO.

Glufosinatammonium är ett särskilt farligt ämne och har klassificerats som fortplantningsstörande. Det innebär att ämnet inte längre uppfyller kraven för ett godkännande enligt EU:s förordning 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden. Ämnet får dock användas under det godkännande som finns enligt den gamla lagstiftningen tills det har omprövats enligt den nya.

Ett godkännande av en GMO-gröda som är resistent mot glufosinatammonium innebär en risk för ökad användning av detta farliga växtskyddsmedel. Ett godkännande av GMO som möjliggör användningen av glufosinatammonium skulle således stå i strid med regeringens miljöpolitik, särskilt miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, och motverka uppfyllandet av EU:s miljöhandlingsprogram.

Regeringen har under 2016 röstat nej till odling av två genmodifierade majssorter som är resistent mot glufosinatammonium. Detta gjordes i enlighet med den GMO-politik som förankrades i riksdagen 2015, regeringens proposition 2013/14:39 *På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken* och regeringens skrivelse *Giftfri vardag*.

Avslutningsvis kan jag konstatera att Sveriges bedömning fortsätter att vara att genmodifierade grödor som är resistent mot det giftiga ogräsmedlet glufosinatammonium inte ska godkännas för odling inom EU. Regeringens bedömning baseras på en sammanvägning av samtliga expertmyndigheters synpunkter och regeringens kemikaliepolitik.

Anf. 37 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret.

Låt mig inledningsvis säga att Miljöpartiet verkligen är ett parti med flera ansikten. Som ungdomsförbundare och sedan riksdagsledamot har jag rest runt i landet på bokbord, debatter och olika panelsamtal och träffat miljöpartister och medlemmar i Grön Ungdom. Då har det slagit mig att de är nyfikna, visionära, klarsynta och konstruktiva unga som på riktigt vill prata om hur vi bygger en hållbar framtid, såväl kopplat till miljöutmaningen och miljömålen som till integrationen av första generationens svenskar i detta land.

Det är ingen hemlighet att jag tycker så här. Vore Miljöpartiet enbart uppbyggt av dessa människor, som har visioner och är konstruktiva, hade Miljöpartiet kunnat vara en del av en annan regering än den som man nu ingår i med Socialdemokraterna.

Sedan har Miljöpartiet ett annat ansikte, och det ser vi tyvärr mer och mer av. Det är ett miljöparti som vill införa ett nytt nationellt styrmedel i form av flygskatt, vilket inte är särskilt effektivt. Man vill också genomdriva storskaliga förbud av till exempel trålning, vilket är ganska näringsfientligt för västkustregionen. Man driver också på för mål om 100 procent ekologiskt i EU, trots att man vet att det leder till mindre skördar och att världen har begränsat med mat. Detta är *en* nyans, minst sagt.

Sedan finns det också en liten klick i Miljöpartiet som har ännu mer extrema åsikter och som verkligen vänder sig bort från vetenskapen och i stället förlitar sig på konspirationsteorier och egensnickrad politik. Det handlar bland annat om chemtrails, elallergier och ett rädslobaserat motstånd mot till exempel genetiskt modifierade grödor.

Det är tråkigt för ett parti som Sverige på något vis skulle behöva som ett konstruktivt och framtidsinriktat miljöparti.

När vi talar om GMO talar vi om vetenskap. Det är den mest avancerade växtförädlingsteknik vi har just nu. Jag tror att vi behöver tillvarata denna potential om vi ska möta den globala livsmedelsutmaningen.

Det kan sägas om vetenskapen generellt att den under ganska lång tid och i allt större utsträckning har fått stå tillbaka för mer eller mindre löst tyckande. Samtidigt har känslor och fördomar tillmätts samma betydelse som objektiva fakta.

Mot bakgrund av det tycker jag att det är positivt att regeringen – och inte minst statsrådet Karolina Skog – under de senaste veckorna har lyft fram vikten av vetenskapens och forskningens centrala roll för det politiska beslutsfattandet och för den samhälleliga utvecklingen, bland annat i March for Science.

Då är det ju ännu viktigare att man inte bara skriver en välformulerad och fin debattartikel utan att man också genomför detta i praktisk politik och har det som ledord i alla beslut som man fattar.

Det är intressant att fråga miljöminister Karolina Skog om man verkligen har följt vetenskapliga råd och expertis när man har fattat beslut om bland annat nya grödor som är GMO-grödor. Både svenska Jordbruksverket och Europeiska unionens expertmyndighet Efsa har bedömt dessa två majssorter som säkra. Varför har då regeringen röstat nej? Följer regeringen då verkligen expertmyndigheternas råd?

Anf. 38 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Det händer att man gör misstag i politiken. Ett sätt att undvika fokus på detta är att rikta frågor till sin motståndare. Jag har fått en interpellation som helt enkelt bygger på ett missförstånd.

Det handlar om två olika ämnen som har vissa likheter i benämningen, men som inte är samma ämne. Detta bygger på ett resonemang om glyfosat, men frågan handlar om glufosinatammonium som är ett annat ämne, som är konstaterat farligt.

Regeringens kemikaliepolitik är väldigt tydlig. Det finns ämnen som vi vet är farliga – och glufosinatammonium är ett farligt ämne. Det har tillkommit ny information som visar att det verkligen är ett farligt ämne. Det ska alltså fasas ut ur EU. När vi har fått den informationen ska vi inte tillåta tester av grödor som är kopplade till och som ska odlas tillsammans med just det farliga ämnet.

Det handlar alltså om att introducera nya grödor på marknaden, som är beroende av det här farliga ämnet som håller på att fasas ut. Den nya information som vi har fått om glufosinatammoniums farlighet ska självklart vara en del i de beslut som vi fattar, även i GMO-frågan. Det är det som vi har gjort i det här fallet. Vi har röstat nej till test av två majssorter som är resistenta mot glufosinatammonium som är bevisat farligt.

Sedan har ledamoten helt enkelt blandat ihop detta med en annan diskussion som rör ett annat ämne, glyfosat. Det är lätt hänt.

På ett sätt är det en fråga om hur man ska förhålla sig till information och rekommendationer från myndigheter. Regeringens strategi för hur man ska ställa sig i GMO-frågor är att man ska fatta beslut i fall till fall baserat på en sammantagen bedömning av expertmyndigheternas information, och det har vi gjort också i det här fallet.

När vi vet att glufosinatammonium verkligen är farligt ska vi inte agera på ett sätt som ökar användningen av just det ämnet. Det är väldigt logiskt och också i linje med den politik som vi har förankrat i kammaren.

Jag är självfallet glad över få möjlighet att återigen understryka vikten av samverkan mellan politik, forskning och vetenskap. När vi politiker fattar beslut är det viktigt att ställa frågan: Hur vet man det? Vad baseras det på? Går det att göra en redovisning bakåt?

Men jag märker att den här diskussionen och relationen mellan vetenskap och politik väldigt snabbt har hamnat fel. Det verkar bygga på en bild av att forskarsamhället är en homogen grupp där alla tycker likadant och kan göra en automatisk överföring av information som ger automatiska svar till politiken. Hade det varit så hade vi inte behövt ha ett politiskt system över huvud taget.

Vi politiker ska samla in information och värdera den och utifrån vår politiska agenda och målsättning fatta beslut. Så har vi gjort i det här fallet.

Vi har nu en politik för att fasa ut dokumenterat farliga ämnen, bland annat glufosinatammonium, och vi fattar beslut i den riktningen.

Anf. 39 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Tack, miljöministern, för det svaret!

Miljöministern säger att det finns olika forskare som tycker olika saker. Det är viktigt att slå fast att det är lite av en chimär i många avseenden. Jag har haft en del debatter med sverigedemokrater som i klimatfrågan säger:

Nej, det finns faktiskt två olika sidor av myntet. Det finns forskare som säger olika saker.

Det är sant att det finns forskare som inte tror på global uppvärmning, men då ska man vara ärligt med att det kan vara 99 procent mot 1 procent. Bara för att det finns två sidor är de inte automatiskt lika stora. Det ska man vara tydlig med.

Som miljöministern säger ska man hålla isär glufosinatammonium och glyfosat. Glyfosat är ett ämne som har funnits sedan 1970 under en rad olika varumärken. Det ämnet har bedömts som säkert av Efsa, av FAO och av Echa. Det är ju ändå tre expertmyndigheter på området. De är inte allvetande på något sätt, men de är de expertmyndigheter som vi vanligtvis baserar den vetenskapliga bedömningen på.

När det gäller glyfosat har ju regeringen vacklat. Även när dispensen skulle förlängas för ett år sedan var man emot det, även om Efsa hade sagt att glyfosater inte utgör en cancerrisk med de mängder som man utsätts för. Det är klart att saker kan vara farliga, men det mesta är farligt om bara koncentrationen är tillräckligt stor. Det handlar om hur mycket man utsätts och exponeras för ämnet.

Det kan vara korrekt att dessa majssorter kan vara resistent mot glufosinatammonium, men likväl har Efsa och svenska Jordbruksverket rekommenderat att de ska godkännas. Någonstans pratar vi om olika saker. Glufosinatammonium har en dokumenterad skadlig effekt, så det finns kanske skäl att fasa ut det, det är jag inte emot. Men när det gäller de grödor som man har röstat emot har expertmyndigheterna sagt att de bör godkännas. Då kan man fundera på om expertmyndigheterna från början har fått rätt styrmedel av politiken.

Ministern använder ord som alternativa fakta, och hon har gjort det även i tidigare debatter. Det är ett modeord som används ganska flitigt. Att Donald Trump har flyttat in i Vita huset betyder kanske inte att det fenomenet är så nytt. All relativisering av vetenskap och att föra in små kilar för att så misstro är ju sådant som har funnits sedan franska intellektuella som Derrida och Foucault och som fick slå rot i Sverige i samband med 68-rörelsen då vänstern tog över på universiteten.

Sammantaget tycker jag att det är oroande om Sverige flyttar mer och mer av bedömningen av nya grödor till politiken. Jag tycker att det är rimligt att man lyssnar på expertmyndigheternas utlåtanden, som ska ligga grund för vår bedömning. Det finns många krafter i vårt samhälle just nu som försöker att påverka politiken i olika frågor och i olika riktningar. Det är lätt att förvilla sig, för det handlar inte om några små krafter i görningen utan det gäller stora ekonomiska och demokratiska intressen.

Anf. 40 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! När man bygger en interpellation på ett resonemang om att man ska lyssna på myndigheterna och på vetenskap är det svagt att man inte kan erkänna när det har blivit tydligt att interpellationen bygger på ett missförstånd. I texten argumenterar ledamoten som att vi skulle ha röstat emot de aktuella majssorterna därför att de är resistent mot glyfosat. Det som stämmer är att vi har röstat emot dem för att de är resistent mot glufosinatammonium.

Jesper Skalberg håller med mig om att ämnet ska fasa ut eftersom det är dokumenterat farligt, men han drar inte slutsatsen att vi därmed inte ska

släppa ut nya grödor. Dessa finns inte ens på marknaden i dag utan är på väg att utvecklas. De ska ut på marknaden senare. För att använda dem måste man också använda det här skadliga ämnet. Detta hänger inte ihop. Om vi ska fasa ut ett farligt ämne ska vi självklart inte bidra till att det används mer. Det är olika saker. Man kan inte få båda samtidigt.

Det har tillkommit ny information om det farliga med glufosinatammonium, och den har inte helt och hållet slagit igenom än i det europeiska regelverket. Regelverket säger också att när man har ny information och vet att det inte skulle bli tillåtet vid en ny prövning ska man agera enligt den informationen även om den administrativa prövningen ännu inte har gjorts, vilket den inte har i detta fall. Myndigheterna är självklart bundna av det som finns på papper.

Detta är en av anledningarna till att vi vill ta politisk ställning även till de frågor som behandlas av expertkommittéerna, och vi förankrar det. Regeringen skriver en instruktion som sedan förankras i riksdagen. I detta fall har vi tagit till oss den nya informationen om det aktuella ämnets farlighet, och vi anpassar oss efter det när vi röstar. Detta är inget nytt och innebär ingen förändring, utan nu tillämpas den politik som regeringen har framfört och förankrat i riksdagen.

GMO är en viktig och positiv teknik för att lösa utmaningar och använda växtförädling mer effektivt. Men det ska inte vara en smitväg för att föra ut och öka användningen av farliga kemikalier. Vi måste kunna använda detta redskap till nytta och inte motverka en aktiv kemikaliepolitik.

Jesper Skalberg tycks vilja klistra på en växtförädlingsfientlig agenda på mig, men det tror jag att han misslyckas med ordentligt. Jag har faktiskt arbetat med växtförädling och är nära släkt till en av Sveriges mest kända växtförädlare. Jag är väldigt väl insatt och tror mycket på kraften i växtförädling, och jag ser att GMO är en naturlig utveckling. Det är klart att det är bra att vara effektiv i växtförädlingen så att vi kan använda detta redskap ännu bättre. Då kan vi möta inte minst klimatförändringarna och förändringar i naturen med bättre grödor i framtiden, och vi får därmed ett effektivare jordbruk.

Jag står dock fast vid att vi måste ha en tydlig strategi för att fasa ut farliga bekämpningsmedel från användning i EU. Detta får och ska ha konsekvenser för vilka nya grödor vi släpper ut på marknaden.

Anf. 41 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Jag vill tacka ministern för svaret. Här säger hon precis det som jag vill att en svensk miljöminister ska säga i kammaren och det som jag vill att en svensk miljöminister inte ska känna några tvivel om, det vill säga att GMO är en viktig och positiv teknik. Det instämmer jag i till fullo.

Därför hoppas jag att regeringen även fortsättningsvis kan basera godkännandet av nya grödor på vetenskap. När det gäller de två majssorter som var uppe för behandling för ett antal månader sedan har både det svenska Jordbruksverket och Europeiska unionens expertmyndighet Efsa bedömt dem som säkra.

Avslutningsvis vill jag återkomma till det jag sa i början av debatten. Det finns flera olika sidor av Miljöpartiet och dess företrädare. Det finns konstruktiva och klarsynta människor som vill se en hållbar utveckling och som fokuserar på ordet ”utveckling”.

Snarare än att stå still och säga nej till teknikutveckling, växtförädling och sådant som kan lösa våra framtidsutmaningar ska man bejaka ny teknik och forskning. Jag tycker inte att det är hållbart att stå still, utan samhället behöver ha en hållbar utveckling, inte en ohållbar stagnation. Då behövs tillväxt och fler människor som kommer hit och bygger sig en framtid. Därigenom stärks vårt lands konkurrenskraft och framtidsmöjligheter.

Jag är glad att miljöministern slår fast att GMO är en viktig och positiv teknik. Jag önskar henne också en trevlig helg.

Anf. 42 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Det är faktiskt ganska enkelt. I svensk politik är vi i dag eniga om att hållbar utveckling handlar om just utveckling. Jag är oerhört glad att denna bild har fått starkt fotfäste i svensk politik och i det svenska samhället. Den delas också av näringslivet. En viktig del i detta är att se möjligheterna med ny teknik inom olika områden, bland annat inom jordbrukssektorn. Då kan vi arbeta effektivare och möta de utmaningar som finns.

Detta ska dock inte leda till att politiken ska stå vid sidan om och ta på sig något slags nattväktarroll. Om vi talar om partier finns det olika sidor inom alla partier. Jag ser stora faror för miljöpolitiken när det gäller de som försöker krympa politikens roll till att vara minimal, okritisk och passiv. Ska vi ha en fungerande kemikaliepolitik i Sverige och EU behöver vi en fast hand och tydlig implementering av de principer som vi har lagt fast för kemikaliepolitiken och den kunskap som kommer till oss vartefter.

Om vi vet att ett bekämpningsmedel är farligt kan vi inte samtidigt godkänna och släppa ut nya grödor på marknaden som är beroende av det farliga bekämpningsmedlet. Detta hänger inte ihop, utan det är att avskaffa kemikaliepolitiken. Det skulle göra att vi inte kan fasa ut ämnen som är farliga. Detta är väldigt långt ifrån principen att implementera det vi är överens om i Europa och i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2016/17:172 Ett sammanhållet mottagande med tidsbegränsade uppehållstillstånd

2016/17:3729 av Christina Höj Larsen m.fl. (V)

2016/17:3736 av Paula Bieler och Jennie Åfeldt (SD)

med anledning av prop. 2016/17:179 Nytt mål för förnybar el och kontrollstation för elcertifikatssystemet 2017

2016/17:3720 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD)

2016/17:3724 av Maria Weimer m.fl. (L)

2016/17:3738 av Birger Lahti m.fl. (V)

§ 10 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 4 maj

2016/17:498 Bredband till alla

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:499 Hemvärnets ställning i Försvarsmaktens ledningsstruktur

av *Allan Widman* (L)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2016/17:500 Omröstningen om Unesceresolution nr 30

av *Karin Enström* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 4 maj

2016/17:1329 Kemiska ämnen i byggmaterial

av *Kristina Yngwe* (C)
till miljöminister Karolina Skog (MP)

2016/17:1330 Rysslands förste vice industriminister

av *Karin Enström* (M)
till statsrådet Ann Linde (S)

2016/17:1331 Det svenska stödet till minhantering

av *Karin Enström* (M)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2016/17:1332 Arbetsförmedlingens hantering av sanktioner mot personer med aktivitetsstöd

av *Ali Esbati* (V)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:1333 Analys av ökad antibiotikaförskrivning till barn

av *Jenny Petersson* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:1334 Ökat tryck på sjukvården

av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:1335 Gränskontroller mellan Sverige och Danmark

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1336 De skärpta gränskontrollerna och det lokala polisarbetet

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1337 Åtgärder för unga lantbrukare

av *Kristina Yngwe* (C)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:1338 Bristen på förvarsplatser hos Migrationsverket

av *Beatrice Ask* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:1339 Säkerställande av vägnätet för BK4

av *Jessica Rosencrantz* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:1340 Arbetsmarknadsministerns uttalande om manliga riksdagsledamöter

av *Lotta Olsson* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:1341 Taiwan i WHO och WHA

av *Hans Rothenberg* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:1342 Bidrag till hatpredikanter

av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Anna Ekström (S)

2016/17:1343 Ökad livsmedelsexport

av *Åsa Coenraads* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:1344 Arbetsmarknadspraktik hos danska anordnare

av *Boriana Åberg* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:1345 Samverkan mellan brottsbekämpande myndigheter

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1346 Undernäring bland äldre

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

Prot. 2016/17:106

5 maj

§ 12 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 4 maj

2016/17:1286 Saudiarabien och FN:s kvinnokommission

av *Sofia Arkelsten* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

Prot. 2016/17:106 § 13 Kammaren åtskildes kl. 11.06.
5 maj

Sammanträdet leddes av förste vice talmannen.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Svar på interpellation 2016/17:460 om hjälp och stöd till civila veteraner	2
Anf. 1 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	2
Anf. 2 ALLAN WIDMAN (L)	2
Anf. 3 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	3
Anf. 4 ALLAN WIDMAN (L)	3
Anf. 5 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	4
Anf. 6 ALLAN WIDMAN (L)	4
Anf. 7 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	5
§ 4 Svar på interpellation 2016/17:415 om tillkännagivanden från riksdagen	5
Anf. 8 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	5
Anf. 9 JOHAN FORSSELL (M)	6
Anf. 10 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	7
Anf. 11 JOHAN FORSSELL (M)	8
Anf. 12 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	9
Anf. 13 JOHAN FORSSELL (M)	10
Anf. 14 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	10
§ 5 Svar på interpellation 2016/17:418 om långa sjukskrivningar	11
Anf. 15 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	11
Anf. 16 JOHAN FORSSELL (M)	11
Anf. 17 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	13
Anf. 18 JOHAN FORSSELL (M)	13
Anf. 19 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	14
Anf. 20 JOHAN FORSSELL (M)	15
Anf. 21 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	16
§ 6 Svar på interpellation 2016/17:459 om åtgärder för att förhindra tågkapningar	16
Anf. 22 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	16
Anf. 23 PER KLARBERG (SD)	17
Anf. 24 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	18
Anf. 25 PER KLARBERG (SD)	19
Anf. 26 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	20
Anf. 27 PER KLARBERG (SD)	21
Anf. 28 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	21

§ 7 Svar på interpellation 2016/17:442 om nya åtgärder för miljömålen	22
Anf. 29 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	22
Anf. 30 JENS HOLM (V)	23
Anf. 31 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	24
Anf. 32 JENS HOLM (V)	25
Anf. 33 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	26
Anf. 34 JENS HOLM (V)	27
Anf. 35 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	27
§ 8 Svar på interpellation 2016/17:436 om Sveriges förhållningssätt till nya grödor	28
Anf. 36 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	28
Anf. 37 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	29
Anf. 38 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	30
Anf. 39 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	30
Anf. 40 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	31
Anf. 41 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	32
Anf. 42 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	33
§ 9 Bordläggning	33
§ 10 Anmälan om interpellationer	34
§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar	34
§ 12 Anmälan om skriftligt svar på fråga	35
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 11.06.	36